

**Csongrád Megyei Munkaügyi Központ
Nemzeti Pályainformációs Központja
Szeged**

Információs mappa

SVÉDORSZÁG

(Az eredeti- és az aktualizáló szövegek fordítása és szerkesztése)

**Forrás: Bundesanstalt für Arbeit (Nürnberg)
Kiadás: W. Bertelsmann Verlag GmbH & Co.KG.(Bielefeld)**

**Szeged
2003.**

A

Oktatásügy

B

A munka világa

C

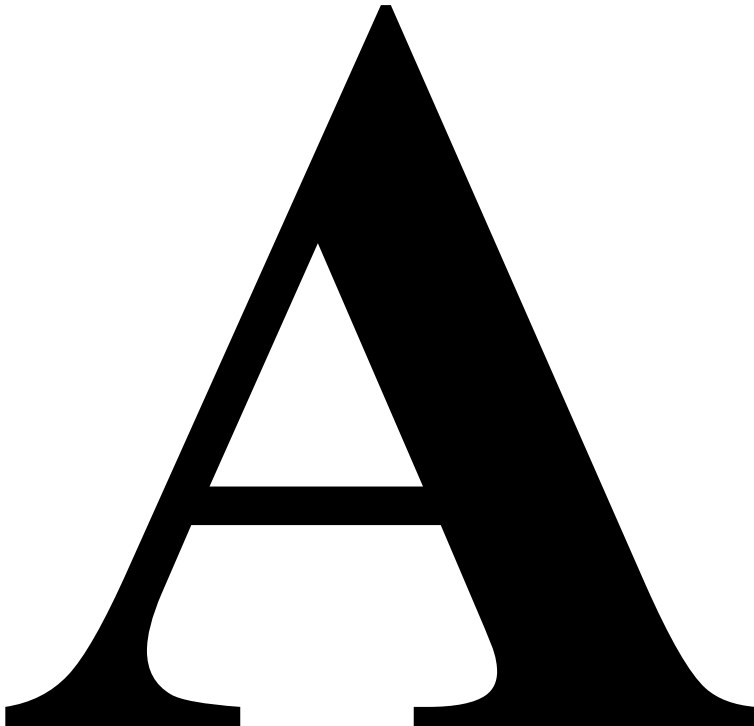
Szociális biztonság / Létfenntartás

D

Intézmények / Tanácsadói szolgálatok

E

Lexikon / címszójegyzék

BILDUNGSWESEN

SCHWEDEN

Schulsystem

Aufbau des schwedischen Bildungssystems	A 10
Die schwedische Grundschule	A 11
Schule in Schweden	A 12

Berufliche Ausbildung

Die Gymnasialschule,	
Die Organisation der Ausbildung	A 20
Schweden führt Lehrlingsausbildung ein	A 21
Mit dem Europass Fit für Europa	A 22
Lernen ohne Grenzen	A 23

Hochschulsystem

Hochschulen in Schweden	
Informationen zum schwedischen Hochschulwesen	A 30
Auslandsaufenthalt für Studierende – Planung und Bewerbung	A 31
Auslandsstudium: Kosten und Förderung	A 32
Auslands – BAföG	A 33
Erfahrungsbericht: Ein lang gehegter Wunsch geht in Erfüllung	A 34

Berufliche Weiterbildung

Erwachsenenbildung	
Reform der Aus- und Weiterbildung für Erwachsene	A 40
Betriebliche Weiterbildung in Europa	A 41

Az oktatásügy áttekintése

A svéd gyermekek 14 éves korukig az iskolával kapcsolatban relatív gondtalanságban élnek, ugyanis első alkalommal csak a 8. tanévben kapnak érdemjegyet iskolai teljesítményükért. A hétéves kortól (vagy esetleg már hatéves korban) sorra kerülő beiskolázást követően a 8. tanévig az értékelésük csupán a pedagógusok részéről a szülőkkel megbeszélte teljesítmény értékelés formájában történik.

A tantervben megfogalmazzák azokat a célokat, amelyeket a tanulóknak az 5. és a 9. tanév befejezésekor el kell érni. Ilyen módon sorra kerül az iskolai teljesítmények országos szintű megítélése az 5. iskolaév után. Az alapfokú iskolai oktatás (*grundskola*), - amely egyben a tankötelezettség teljesítésének kerete is – 9 éves iskolába járás után befejeződik. A kötelező iskola az alapfokú középiskolai oktatást is magába foglalja.

Az alapiskolai oktatás tandíjmentes. A tanítás ötnapos munkahét keretében történik, a tanévet, - amely 40 hetet foglal magába – két félévre osztják. Az angol a kötelező első idegen nyelv az iskolában. A kötelező szakok mellett a tantervben választható tárgyak is szerepelnek, így a zene, a kultúra, a sport, a természettudomány vagy további idegen nyelv. Az alapiskola 9. osztályának befejezését követően a tanulók iskola-elbocsátási igazolást kapnak, amely feljogosítja őket a felsőfokú gimnáziumi (felső közép fokú) továbbtanulásra.

A gimnáziumi (*gymnasieskola*) továbbtanulás nem kötelező. A kötelező iskola 9. osztályának befejezését követően azonban a tanulók több, mint 90%-a továbbtanul, a kötelező iskolai végzettség ugyanis nem nyújt lehetőséget jó szakmai esélyekre.

A kötelező iskola látogatásának befejezését követően a fiatalok gimnáziumban tanulhatnak tovább. A németországi rendszertől eltérően Svédországban a gimnáziumban nem csupán érettségi bizonyítványt lehet szerezni, hanem szakmai kvalifikációra is mód nyílik. A gimnázium első osztályába lépő tanulóknak újabban 17 programirány (*programriktningar*) közül lehet választani. Ezek közül 15 program döntően szakmaorientált, két program elsősorban a felsőfokú továbbtanulásra készít fel.

Az országszerte nyújtott általános képzési lehetőségek mellett a tanulók egyénileg kialakított programot is választhatnak. Emellett a „PRIV” képzési kínálat keretében a tanulók szakmai felkészítő gyakorlatokon és különböző támogatott oktatásokon is résztvehetnek.

A gimnáziumi képzés hagyományosan három évet foglal magába. Az oktatási idő egyik fele a szakmával kapcsolatos programokat tartalmazza, a másik felét egyetemi felkészítésre hasznosítják. A fiatalok a képzési idő 15 százalékában kötelező jelleggel üzemi gyakorlaton vesznek részt.

Aki erősebben kíván a szakmai gyakorlatra orientálódni, az 1998 óta dönthet az új tanonc-képzésben való részvétel mellett is. Tekintettel arra, hogy a tanulók ebben a képzési formában a tanulmányi idő nagyobb részét töltik üzemi munkahelyen, az oktatás illetve a képzés négy évig tart.

Oktatásügy

Svédország

Nem minden iskola kínál fel minden képzést; adódhatnak ugyanis regionális korlátok a lehetőségekben. Mindenekfölött azonban megállapítható, hogy a tanulók mielőtt 19 éves korukban a gimnáziumot elhagyják, széles alapokra épült felkészítést kapnak mind a felsőoktatási továbbtanulásukhoz, mind a közvetlen szakmai munka megkezdéséhez.

Svédországban az egyetemi továbbtanulásra feljogosító érettségihez alapvető követelmény az angol nyelv jó színvonalú ismerete. Azoknak a pályázóknak, akiknek az anyanyelve nem északi nyelv, ezen kívül kielégítő svéd nyelvismeretet is igazolniuk kell, vagy részt kell venniük a felsőoktatási tanulmányok megkezdése előtt egy olyan előkészítő tanfolyamon, amely nyelvvizsgálóval (*rikstest*) zárul. A svéd egyetemek és főiskolák jogosultak kiegészítő kritériumokat is megfogalmazni az intézménybe jutáshoz, amelyet maguk rögzítenek, illetve a felvétel során speciális kiválasztási eljárásokat alkalmaznak.

A tanulmányi év szemeszterekre oszlik. Az őszi szemeszter augusztus derekán vagy végén kezdődik, és január derekán fejeződik be; a tavaszi szemeszter január derekától június elejéig tart. Az oktatás nyelve általában a svéd, a kötelező irodalom nagyrésze azonban angol nyelvű könyvekből áll. Számos egyetem és főiskola kínálatában szerepelnek angol nyelvű kurzusok. A tanulmányok teljesítményének értékelése egy pontrendszerben összegződik, amelyben visszatükröződnek a különböző tanfolyamok és elméleti munkák (például házi dolgozatok) teljesítményének értékei, és a pontok összegződnek a záróvizsgálóhoz előírt összes pontszám elérése érdekében.

Az egyetemi (akadémiai) tanulmányok a következő fokozatok elérésével végződnek: a diploma (*högskoleexamen*), amely két év tanulmányi idő után szerezhető meg; a kandidátusi fokozat (*kandidatexamen*) minimum hároméves tanulmányi idő után, és a magiszter fokozat (*magisterexamen*), amely négy év tanulmány után érhető el. Aki legkevesebb hároméves tanulmányait eredményesen befejezte, az további négyéves doktori tanulmányok után a doktori fokozatra pályázhat. Számos fakultáson bevezettek egy rövidített kutatói stúdiumot, ami azt jelenti, hogy a doktori stúdium helyett egészében vagy részben egy - kettőtől - kettő és fél évig tartó - tanulmányi szakasz után a licenciátus fokozat megszerzéséhez nyílik lehetőség.

A szakmai továbbképzési lehetőségek Svédországban különböző formákban biztosítottak. Ennek megfelelően a felnőttek a helyi felnőttképzés keretében pótolhatják az alapképzésük hiányosságait (kötelező iskolai ismereteket és készségeket sajátíthatnak el), megszerezhetik a felső középiskolai végzettséget, vagy szakmai kompetenciájukat bővíthetik kiegészítő stúdiumok keretében. A képzés sokszínűségét gazdagítják - egyebek között - az átképzési lehetőségek, az üzemek részéről támogatott ismeretmélyítő és ismeretbővítő képzések, a távoktatási lehetőségek és a népfőiskolák, stb. A skandináv országok sajátos intézményei az ún. "népfőiskolai otthonok", amelyekben az oktatás mellett a különböző kurzusok időtartamára szálláslehetőséget is biztosítanak. Emellett a továbbképzési tanfolyamok széles skáláját kínálják a felsőoktatási intézmények is.

Tartalomjegyzék

Iskolarendszer

A svéd oktatási rendszer felépítése 4.old

A svéd alapfokú iskola,
előiskolai intézmények, iskolatípusok..... 5.old

Szakképzés

A gimnázium 16.old

A képzés szervezete 17.old

Az irányítás elemei..... 20.old

Az Europass-szal (futás Európáért)..... 22.old

Tanulás határok nélkül: internacionális szakképzés..... 24.old

Felkészítés: A jövő internacionális 27.old

A Leonardo fut 30.old

Címek 32.pld

Felsőoktatási rendszer

A felsőoktatás áttekintése 37.old

A hallgatók külföldi tartózkodása – tervezés és pályázás 40.old

Külföldi tanulmányok: költségek és támogatás 48.old

BAföG-reform..... 50.old

Egy régóta vágyott kívánság a megvalósulás után
(Élménybeszámoló: tanulmányok Stockholmban)..... 51.old

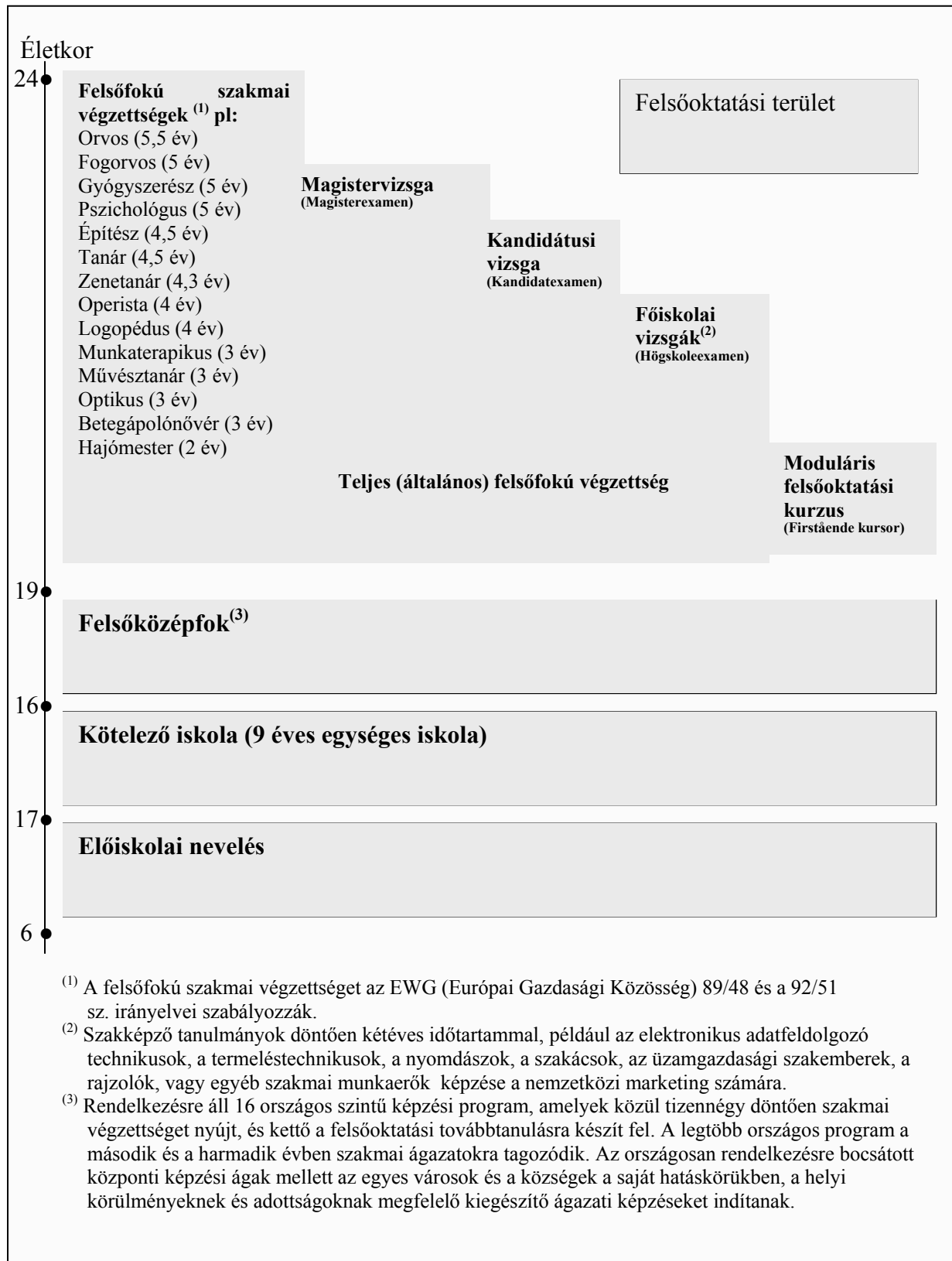
Szakmai továbbképzés

Felnőttképzés..... 57.old

Kedvezményezések és ösztönzések a felnőttképzés számára 58.old

Üzemi továbbképzés Európában 60.old

A svéd oktatási rendszer felépítése

A svéd alapfokú iskola

Svédországban valamennyi gyermek és fiatal számára lakhelyétől, illetve szociális- és anyagi viszonyaitól függetlenül azonos hozzáférési lehetőségeket biztosítanak az oktatási lehetőségek eléréséhez a nyilvános oktatásügy keretében. A képzésnek az ország egészének valamennyi iskolai formájában egyenértékűnek kell lennie. Valamennyi iskola a koedukáció elve alapján működik.

A kötelező népiskola bevezetésére Svédországban, 1842-ben került sor. A jelenlegi **9 éves alapiskola** 1962 óta működik. Ugyanebben az időpontban kapták meg az iskolák az első modern tanterveket is. Az utóbbi évek oktatáspolitikáját az aktív reformpolitikai törekvések nagymértékben befolyásolták. Az iskolákkal kapcsolatos illetékesség és irányítási rendszer megváltozott. Az iskolák új tanterveket, kurzusterveket kaptak, és új osztályozási rendszer bevezetésére is sor került. Az alapfokú iskola kiválasztásában a szülők és a tanulók nagyobb beleszólási jogot kaptak.

Szervezet

A kormány és a parlament a nyilvános oktatásügyet érintő átfogó kérdésekben rendelkezik illetékességgel Svédországban. Az állam az iskolai tevékenység átfogó céljainak és irányelveinek meghatározásában illetékes, a községek ennek megvalósításáért felelősek.

A különböző határozathozatali illetékességet – amilyen mértékben csak lehetett – decentralizálták. Az országos szintű illetékesség a teljes oktatásügy területén az **Oktatási és Tudományos Minisztérium** hatáskörébe tartozik. Függetlenül a minisztériumoktól működnek a központi igazgatási hatóságok. Ezek az intézmények feladataikat a kormány instrukciói alapján végzik, vagyis a kormányzati szervek jelölik ki illetékességi területeiket és feladataikat.

Az **Iskolai és Felnőttképzési Központi Hivatal** (*Skolverket*) az iskolai terület igazgatási hatósági feladatait látja le. A központi hivatal feladata az iskolák tevékenységének figyelemmel kísérése és értékelése, a képzés felügyeletének ellátása és javaslatok megfogalmazása az iskolai tevékenység továbbfejlesztéséhez, valamint közreműködés egy-egy ilyen fejlesztési munkában. Ez az intézmény szervezi a rektorok (igazgatók) képzését és továbbképzését, a tanárok és a iskolai személyzet számára tanári ösztöndíjakat biztosít a pedagógusok egyéni továbbképzéséhez. Az Iskolai és Felnőttképzési Központi Hivatal több területi intézménnyel rendelkezik, amelyek tizenegy regionális hivatalt foglalnak magukba.

A községek - közösen a szülőkkel / nevelőszülőkkel - azért felelősek, hogy mindent megtegyenek az oktatási törvényben előírt tankötelezettség teljesítése érdekében. A községek az állami törvényalkotás keretében nagyfokú önállósággal irányíthatják az oktatási tevékenységet.

Oktatásügy Svédország

Az alapfokú iskolákat a községek (kommunák) tartják fenn. Ez a fenntartás az iskolai dolgozók munkaadói hatáskörének ellátását is jelenti, továbbá magába foglalja az oktatók és nevelők továbbképzésének illetékességét is.

Valamennyi község (város) esetében a tanácsnak rendelkeznie kell egy **iskolatervvel**, amely megfogalmazza azt, hogy a község hogyan kívánja az iskolaügy átalakítását és fejlesztését megvalósítani. A tervnek mindenekelőtt azokat az intézkedéseket kell tartalmaznia, amelyekben a község megfogalmazza, hogy milyen formában kíván hozzájárulni az országosan érvényes célok eléréséhez az illetékességéhez tartozó iskolák esetében. Az egyes iskolák **lokális munkatervet** készítenek, amely a célok megvalósításának formáját is magába foglalja, az iskolai munka alakítása, szervezése területén. A tanítási célokat a tanulókkal közösen dolgozzák ki a tanárok. Ezek a célok, továbbá a tanulók eltérő igényei és a különböző előfeltételek képezik az oktató- nevelő munka kiindulópontjának és módszerének megválasztását.

Az alapfokú iskolák az iskolafenntartó mérlegelésétől függően különböző szervezeti formában működhetnek. Az iskolai képzés irányítását a rektor (igazgató) végzi. Az igazgató felelős az iskola teljes tevékenységéért, és figyelmét különösen a képzés fejlesztésére kell fordítania.

A lappok és a süketek és nagyothallók állami iskoláinak fenntartója az állam.

Az oktatáshoz való jog

A Svédországban lakó gyermekek számára **tankötelezettség** érvényes. Ezen a 7-től 16 éves korú gyermekek mindegyikének az a joga értendő, hogy a nyilvános oktatásügy keretében (vagy egy államilag elismert független iskolában) olyan megfelelő oktatásban részesüljön, amelyben a gyermek részvétele kötelező. A tankötelezettség teljesítésének megkezdése különböző időpontban történhet. A szülők számára biztosított annak lehetősége, hogy a gyermeket a hatodik életéve befejezését követő évben az iskolába beírassák. Speciális körülmények fennállása esetén az iskolakezdés egy évvel később történhet. 1998 január 1 óta működik egy új iskolai forma, amelyet **előiskolai** osztálynak neveznek. Az előiskolai osztály hatéves gyermekekkel kapcsolatos azon tevékenységet helyettesíti, amely korábban az előiskolák keretében valósult meg. A községek kötelezettek előiskolai osztályok működtetésére, a gyermekek részvétele azonban önkéntes. Az előiskolai nevelésnek legkevesebb 525 órát kell magába foglalnia, és valamennyi hatéves gyermek számára fel kell kínálni. Azok a tanulók, akik az alapfokú iskolában nem tudnak tanulni, mert látáskárosultak, süketek, halláskárosodottak, beszédhibásak, vagy szellemi fogyatékosok, egy olyan speciális iskolát, vagy gyógypedagógiai iskolát látogatnak, amely a tanulásban akadályozott gyermekek számára működik.

(...)

Oktatásügy

Svédország

A kommunális (községi) alapfokú iskolák mellett növekvő számban működnek ún. **független iskolák**. Ezek az iskolák akkor részesülhetnek állami elismerésben, ha megfelelnek meghatározott, a parlament és a kormány által rögzített követelményeknek. Az alapfokú iskolák a tanulók kevesebb, mint 3%-át oktatják.

A kommunális / községi iskolákat a szülők és a tanulók szabadon választhatják meg. Ugyancsak dönthetnek egy független iskola mellett is. A tanuló lakóhelye szerint illetékes község köteles a gyermek iskolalátogatását fizetni akkor is, ha a tanuló egy másik község iskoláját vagy egy államilag elismert független iskolát választ.

Oktatási törvény, tanterv és más előírások

■ Oktatási / iskola törvény

A nyilvános oktatásügy az iskolai / oktatási törvény szerint működik. Az alapfokú iskola alapvetően átfogó céljait első fejezetében rögzíti.

(...)

■ Az óraterv

Az oktatási törvény egy olyan óratervet is tartalmaz, amely 60 perces egységek szerint leírja a garantált oktatási időt az alapfokú iskolában. A tanterv **hat területre** tagozódik: alaptantárgyak (svéd, angol és matematika); gyakorlati / esztétikai, társadalomtudományi és természettudományi tantárgyak; kötelezően választható nyelvi tantárgyak és a tanuló személyesen választható kötelező tantárgyai. Több, mint öt éve működik egy modellkísérlet amely az alapfokú iskolában az óraterv nélküli képzésre irányul, és mintegy nyolcvan község összesen 900 iskolájában került bevezetésre. Ezek az iskolák a tantárgyak és a tantárgycsoportok időbeosztás nélküli oktatását végzik, ugyanakkor az alapfokú iskolai törvények értelmében működnek. Az alaptantárgyakat magába foglaló központilag kidolgozott vizsgákat kell a nyilvános iskolák minden tanulójának a 9.tanév végén kötelező jelleggel teljesítenie. Az önkéntesen választott központi vizsgákat az azonos tantárgyakban az 5.tanév végén lehet alkalmazni.

Az angol nyelv, mint kötelező első **idegen nyelv** helye magától értetődően funkciót tölt be. Valamennyi iskola maga dönti el, hogy mikor kezdi az angol nyelv tanítását, a követelmények azonban az 5.tanévben mindenképpen azonosak maradnak. A községek egyharmadában az angol nyelv tanítása az első tanévben kezdődik. Az új óraterv időt biztosít egy tanfolyam számára egy második idegen nyelv tanítása érdekében. A korábbi választási lehetőségeken kívül – amelyek a német és a francia nyelvet tették választhatóvá – jelenleg alternatívaként a spanyol nyelv választási lehetősége is biztosított. Adott a lehetőség egy harmadik idegen nyelv tanulására is az alapfokú iskolában, vagy a kötelezően választható nyelvek keretében az anyanyelv tanulására.

Az óraterv lehetővé teszi a kötelező iskolák számára sajátos profil kifejlesztését. Az összességében garantált óraszámából (6665) 600 óra az iskola **választható tantárgyait** foglalhatja magába.

Oktatásügy

Svédország

Ezeket az órákat meghatározott korlátokkal egy vagy több szaktárgy oktatására lehet felhasználni. Gyakran választott profiltantárgy a zene, de a kultúra, a sport, a természettudományok és a nyelvek is szóba kerülhetnek.

■ Rendelet az alapfokú iskolákról

Az oktatási / iskolai törvény általános előírásai mellett működnek különböző rendeletek a kötelező iskolai formák számára. Az 1994.évi alapfokú iskolai rendelet kiegészítő előírásokat tartalmaz az alapfokú iskolák számára az oktatási / iskolai törvény kiegészítéseként. Egyebek között a rendelet előírja, hogy az alapfokú iskolák számára ki kell adni a törvény által rögzített tantervet.

■ Tanterv

A tanterv átfogó célokat és irányelveket tartalmaz az alapfokú iskolák számára.

(...)

A kötelező iskolaügy számára érvényes jelenlegi tanterv 1995-ben lépett hatályba. Eltérően a korábbi tantervektől az új tanterv céljait – figyelemmel az új illetékességi és irányítási rendszerre – világossá és érzékelhetővé kell tenni. Az iskola tevékenységéért a felelősség mindenekelőtt az igazgató és a tanárok illetékessége. A tanulók felelősségét ugyancsak egyértelműen hangsúlyozzák. Ennek az új előírásnak a célja egyrészt a felelősség világos elosztásának rögzítése, továbbá jobb lehetőségek biztosítása ahhoz, hogy a munka értékelése, valamint a felelősség tudomásul vétele és megkövetelése biztosított legyen.

1998 őszétől a tanterv magába foglalja az előiskolai osztályokat és a szabadidős intézményeket is. A tanterv ennek megfelelően megváltozott. A szabadidős otthonok esetében ezenkívül érvényesek azok az általános tanácsok, amelyeket az Iskolai és Felnőttképzési Központi Hivatal dolgozott ki.

■ Kurzus / tanfolyamtervek

Az alapfokú iskolai rendelet meghatározásokat tartalmaz arról is, hogy az alapfokú iskolában valamennyi tantárgy / szaktárgy esetében egy kurzustervet kell készíteni. Ez tartalmazza az adott szaktárgy általános jellegét és karakterét. A kurzusterv kettős célt szolgál:

- A szak/tantárgyban kitűzött célt, és
- egy olyan célt, amelyet az ötödik és kilencedik tanévben el kell érni.

2000. év őszi félévében új kurzustervet léptek hatályba. Eltérően a korábbi kurzustervektől – amelyekben az oktatásban alkalmazott pontokat, az alkalmasnak ítélt oktatási metódusokat, valamint a tananyag kiválasztását megadták – ezek most olyan feladatok, amelyek kialakításában a pedagógus véleményét is érvényesíteni kell.

Oktatásügy

Svédország

A kurzusterveket a kormány határozza meg. Ami a lappokat illeti (a lappok számára működtetett állami iskolákban) a kurzusterveket az Iskolai és Felnőttképzési Központi Hivatal rögzíti. A gyógypedagógiai iskolák valamint a speciális iskolák meghatározott eseteiben a kurzusterveket ugyancsak a központi hivatal határozza meg.

(....)

A tanév

A tanév **két félévre** tagozódik, az őszi és a tavaszi félévre. Ez az időtartam magába foglal 40 hetet, maximum 190 és minimum 178 kötelező oktatási nappal.

Az őszi félév augusztus végén kezdődik és december végéig tart. A tavaszi félév január elején kezdődik és június elején ér véget. Az iskolakezdés pontos idejét, illetve a tanév befejezését községenként eltérően határozhatják meg.

A tanév során minimum 12 tanításmentes napot kell biztosítani, mind az őszi, mind a tavaszi félévben vannak egyéni tanításmentes napok is. A tavaszi félévben kétszer egyhetes **iskolaszünet**, a téli sportszünet és februárban / márciusban a húsvéti szünet nyújt pihenési lehetőséget.

Az iskolák **ötnapos** munkahét keretében dolgoznak, hétfőtől péntekig. A munkát a lehetőség szerint az öt napra egyenletesen kell elosztani. Az oktatási nap időtartamát az iskolák maguk határozzák meg. Mindenesetre a nagyobb gyermekek számára maximum nyolc órát, a kisebb gyermekek számára maximum hat órát lehet tartani naponta.

Finanszírozás

A községek számára nyújtott **állami hozzájárulást** a községek egységes formában kapják meg. A községek kötelesek ennek a hozzájárulásnak a segítségével a helységben a meghatározott kötelező szolgáltatásokat az érintettek számára rendelkezésre bocsátani. Az állami hozzájárulás a községek adóbevételeit egészíti ki. A községek számára biztosított állami hozzájárulás alapjául szolgáló számításoknál – egyebek között – figyelembe veszik a községek iskolára fordított költségeit.

Az az állami hozzájárulás, amely fölött a községek a képzés során rendelkeznek nincs befolyással az iskola szervezésének jellegére. A községek maguk határozzák meg miként kívánják iskolájukat szervezni. Amennyiben a község az oktatási törvényben előírt kötelezettségeit nem teljesíti, az állam beavatkozási lehetőségekkel rendelkezik.

Az alapfokú iskola tandíjmentes. Ugyancsak nem lehet díjat szedni a taneszközökért, az iskolai ellátásért és a tanulók utaztatásáért.

Oktatásügy

Svédország

Az előiskolai osztály 525 órája is tandíjmentes, de az iskolai étkeztetés, vagy a tanulók utaztatása ennek nem része, vagyis költségtérítéses.

Községi / kommunális alapfokú iskolák

Az alapfokú iskolák állami, községi / kommunális, vagy privát un. független iskolák lehetnek. A tanulók több mint 98%-a községi alapfokú iskolába jár.

Az alapfokú iskolák **9 osztályosak**. A korábbi osztálybeosztás alsó-, közép- és felső fokozatra 1995-ben megszűnt. Az új tanterv előírja azt, hogy milyen célokat kell az 5. és a 9. osztály végére elérni.

Az **iskolák mérete** Svédországban nagyon különböző. Az általános tanulólétszám egy kommunális iskolában gyakran 200. A nagyvárosokban a nagy iskolákat nem ritkán 2000 tanuló is látogatja. A kisebb iskolák mindenekelőtt a ritkán lakott területeken működnek. Az előiskolai osztályokat mind gyakrabban bevonják a kötelező iskolák szervezetébe.

Egy alapfokú iskola maga dönthet szervezetéről, az oktatás szervezéséről, az osztálylétszámról, stb.

Sok tanuló a teljes alapfokú képzést azonos iskolában kapja, de gyakorlat az is, hogy a gyermekek a 6. vagy a 7. tanév kezdetén iskolát változtatnak. A tanulók a 4. osztályban legtöbbször új osztálytanítót kapnak. Az elsőtől a hatodik osztályig szinten minden tantárgyat az osztálytanító oktat. Speciálisan szakképzett pedagógusok végzik a munkaoktatást, a sport-, a képzőművészeti és a zenei oktatást. A felsőbb osztályokban a tanulókat már több olyan pedagógus oktatja, aki két-három szaktárgyra specializált tanár.

A tanulók normális esetben automatikusan lépnek magasabb osztályba. A tanuló nevelésében illetékes szülővel vagy nevelővel közösen az iskola igazgatója dönthet abban, hogy a tanuló nem léphet magasabb osztályba. Az igazgató dönthet arról is, hogy a tanuló a tanév során egy magasabb osztályba lépjen abban az esetben, ha a tanuló a szükséges előfeltételekkel rendelkezik ahhoz, hogy megfeleljen a magasabb osztály követelményeinek, és a tanuló nevelésére jogosult személy ehhez hozzájárul.

Az alapfokú iskolák tanulóinak 98%-a tanulmányait olyan hároméves gimnáziumban folytatja, amely szakmaorientált és elméleti programokat kínál.

Osztályozás

Az 1995. év őszi félévétől egy új osztályozási rendszer bevezetésére került sor, amely tanulási cél – és ismeretorientált. A 8. osztály őszi félévétől az iskolai tantárgyak érdemjegyei egy **három fokozatú skála** szerint tagozódnak: elégséges (G), jó (VG), és nagyon jó (MVG). Az iskolalátogatás befejezésekor a tanuló megkapja az alapfokú iskola **elbocsátó igazolását**.

Oktatásügy

Svédország

Az elbocsátó igazolás akkor kerül kiállításra, ha a tankötelezettség teljesítése megszakad, vagy a tanuló a 9. tanévet kielégítő tanulmányi eredménnyel befejezte. A záró érdemjegyeket az országosan kialakított osztályozási kritériumok segítségével állapítják meg és közlik, továbbá ezeket a kurzushoz kapcsolódva valamennyi tantárgyban rögzítik. Az érdemjegyek összehasonlíthatósága a központi vizsgák révén lehetséges.

Azok a tanulók, akik a „jó” eredményt egy adott tantárgyban nem érték el, ebből a tárgyból nem kapnak osztályzatot. Ehelyett egy olyan írásos értékelést adnak számukra, amelyet a tanuló felhasználhat a magasabb tanulmányok folytatásának előfeltételként.

Az elbocsátó igazolást ki lehet egészíteni. Az alapfokú iskolai rendelet rögzíti a tanulónak azirányú jogát is, hogy alávesse magát egy vizsgának annak érdekében, hogy az alapfokú iskolától osztályzatot kapjon. A vizsga magába foglalhatja a teljes oktatás, illetve egy vagy több olyan tantárgy követelményeit, amely a képzés részét képezte.

Korrepetáló tanítás

Az oktatási törvény kötelező előírásokat tartalmaz az iskola sajátos felelősségéről tekintetben, hogy biztosítja a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók számára a részükre szükséges segítséget és támogatást. Az iskola – egyebek között – köteles valamennyi gyermek számára megfelelő lehetőséget biztosítani ahhoz, hogy az 5. és a 9. osztály követelményeinek képesek legyenek megfelelni.

Nem a látogatás formáit, csupán azok szükségességét szabályozzák állami előírások. Ebből következően eltérő támogatási formák működtethetők, például különböző technikai segédeszközök használata, iskolai asszisztensek alkalmazása a testi fogyatékos, vagy látáskárosult tanulók támogatásához, speciális oktatás a korrepetáló munkára sajátosan felkészített tanárok bevonásával.

Iskolaegészségügyi gondozás és tanuló gondozás

Az oktatási törvény alapján valamennyi tanuló számára lehetőséget kell biztosítani iskolaegészségügyi ellátás igénybevételéhez. Az iskolaegészségügyi ellátáshoz iskolaorvost és iskolai betegápoló nővért kell alkalmazni.

Az iskolaegészségügyi ellátás célja a tanuló fejlődésének figyelemmel kísérése, lelki- és testi egészségének megóvása és javítása, és számára az egészséges életmódra nevelés biztosítása. Ennek a tevékenységnek mindenekelőtt megelőző jellegűnek kell lennie, és magába kell foglalnia egészségügyi ellenőrzéseket és az egyszerű betegápolási-, gondozási tevékenységet. A tanulók jogosultak ingyenes iskolaegészségügyi ellátásra.

A tanulók ellátásáért az átfogó felelősség az igazgatóé. Az iskola ellátás átfogó tevékenység, amelynek alapvető célja az, hogy a tanuló az iskolában jól érezze magát.

Anyanyelvi oktatás

Azoknak a tanulóknak, akik a szülői házban nem a svéd, hanem más nyelvet beszélnek, az anyanyelvüket meg kell, hogy tartsák, és fejlesztéséhez lehetőséget kell számukra biztosítani. A tanulóknak az anyanyelvi oktatás keretében adott a lehetőség ahhoz, hogy kétnyelvűek legyenek, és a kulturális háttérükről megfelelő ismereteket kapjanak.

Az anyanyelv tanulható a tanuló személyesen választott kötelezően választható tantárgya keretében, az iskola választható tantárgyainak igénybevételével, vagy tantervszerinti oktatáson kívül, mint alternatíva egy második idegen nyelv tanulásának jogán – a kötelező angol nyelven túlmenően. Az anyanyelvi oktatásban való részvétel joga elvileg hét évre korlátozott, amennyiben az oktatás az órajellegű tanítás idején kívül történik. Ez a befejezés nem érvényes arra a néhány nyelvre, amelyet a nemzeti kisebbségek beszélnek.

Speciális iskolák

Azoknak a gyermekeknek és fiataloknak a számára, akik normális alapfokú iskolát nem tudnak igénybe venni, speciális iskolák állnak rendelkezésre. Jelenleg hat állami speciális iskola működik a süket / halláskárosodott tanulók számára. Azoknak a tanulóknak a számára, akik látáskárosodottan, süketen halláskárosodottan és szellemileg is sérülten, vakon születtek, valamint beszédnehézségekkel küszködnek, ún. erőforrás centrumok állnak rendelkezésre. Meghatározott erőforrás centrumok rendelkeznek az átmeneti idő tartamára a speciális iskolák fölött is. Az állam magára vállalja a költségek nagy részét a speciális iskolák tanulói esetében, beleszámítva a tanulók diákotthoni tartózkodási költségeit, valamint a tanulók utazási költségeit is. A község visszatérítést fizet a kormány által meghatározott összeg mértékében, amely azonban az összes költségek kisebbik részét fedezi.

Az Iskolai Rokkant- és Fogyatékosügyi Állami Hivatal (*SIH*) korábban az erőforrás központok országos igazgatási hatósága volt azzal a feladattal, hogy e témakörrel, finansziális és jogi kérdéseivel általában foglalkozzon és tanácsokat adjon. 2001 július 1-én a *SIH* a speciális pedagógiai kérdésekkel foglalkozó állami támogatás új hatóságába a Speciálpedagógiai Intézetbe (*SIT*) tagozódott. Az erőforrás központ egy új hatóságba tagozódott. A süketek és nagyothallók speciális iskoláinak (*Specialskolemyndigheten, SPM*) hivatala lett a speciális iskolák központi igazgatási hatósága.

A nagyothallók és halláskárosultak speciális károsultjainak hivatala megvizsgálja, hogy egy gyermek a speciális iskolába kerüljön-e felvételre. A felvételt a gyermek nevelésére jogosult személy vagy a gyermek lakóhely szerint illetékes község engedélyezheti.

A speciális iskolák képzés 10 osztályos.

A kötelező iskolaügy **tanterve** érvényes a teljes iskolarendszerre, vagyis az alapfokú iskola céljai a speciális iskolák számára is érvényesek. Az alapfokú iskolák svéd és angol tantárgyainak oktatása helyett a süketek és halláskárosultak számára speciális célok elérése érvényes: a speciális iskola felel azért, hogy a süket- és halláskárosodott tanulók a speciális

iskola befejezését követően kétnyelvűek legyenek, azaz jelbeszédet megértsenek és svédül olvasni tudjanak, illetve gondolataikat és ötleteiket jelbeszéd útján vagy írásban képesek legyenek kifejezni és angol nyelven írásban kommunikálni tudjanak.

A speciális iskolák vezetői és tanárai nagymértékű szabadsággal rendelkeznek tekintetben, ami a tanítás tervezését, valamint a munkamódszerek és a taneszközök kiválasztását illeti. Az oktatás egyénekre szabott, és az iskolai csoportok a gyakorlatban igen kicsik.

A felsőbb osztályba kerülésnél a speciális iskolában ugyanazokat a szabályokat érvényesítik, mint az alapfokú iskolákban.

A speciális iskolában ugyanaz az **osztályozási rendszer**, mint az alapfokú iskolában: (elégséges, jó, nagyon jó). Osztályzatokat a 9. osztályban minden félév végén adnak, valamint osztályoznak a 10. osztály őszi félévének végén is. A tankötelezettség teljesítésekor a tanulók egy elbocsátó igazolást kapnak. Azoknak a tanulóknak az osztályozása, akik gyógypedagógiai iskolák kurzustervei szerint részesülnek osztályozásban. Ez ugyanolyan mérce szerint történik, mint a gyógypedagógiai iskolák tanulói esetében.

Gyógypedagógiai iskolák

A gyógypedagógiai iskola (*särskola*) azoknak a gyermekeknek és fiataloknak a különleges iskolai formája, akik nem tudnak az alapfokú iskolába járni, mert lelkileg sérültek, vagy hasonló problémákkal küzdenek.

A gyógypedagógiai iskolákban folyó oktatásnak mindaddig, amíg lehetséges, az alapfokú iskoláknak megfelelően kell történnie, és a tanulóknak olyan oktatást kell nyújtani, amely azok képességeihez alkalmazkodik. A kötelező gyógypedagógiai iskola alap-gyógypedagógiai és training-iskolára tagozódik. Az **alap-gyógypedagógiai iskolát** azok a tanulók látogatják, akiktől elvárható, hogy olvasni és írni megtanulnak, és ezeknek a képességeiknek a segítségével képesek új ismeretekre szert tenni. A **training-iskola** azok számára működik, akik az alap-gyógypedagógiai iskolában az oktatást nem tudják követni.

1996 óta a gyógypedagógiai iskolák fenntartói a községek. A kötelező gyógypedagógiai iskola tanulóit elvben ugyanazok a jogok illetik meg, mint más tanulókat az iskolaválasztásban. Működnek helyi és független gyógypedagógiai iskolák.

A gyógypedagógiai iskolák tanulóinak kilenc éves a tankötelezettség és jogosultak egy önkéntes 10.tanévre. A kötelező gyógypedagógiai iskola a 6-7 vagy 8 éves kortól 16 (17) éves korig oktatja gyermekeket. Az előiskolai osztályt attól az évtől kell felkínálni, amikor a gyermek a 6. életévét betölti.

A gyógypedagógiai iskolában folyó oktatás azt célozza meg, hogy a gyermekek számára a képességeikhez alkalmazott oktatást biztosítsanak. A gyógypedagógiai iskolában alkalmazott módszereket azok a körülmények és lehetőségek határozzák meg, amelyek segítségével a

kitűzött célokat el lehet érni. A tanulók nagyon eltérő tanulási előfeltételei, valamint az iskolának az a felelőssége, hogy az oktatást minden egyes tanulóhoz alkalmazza, határozza meg az egyes kurzustervek tananyagát, az oktatás tartalmát és módszereit.

A gyógypedagógiai iskolák legfontosabb feladata a tanulóknak jó feltételeket biztosítani ahhoz, hogy a napi életet aktívan éljék és felkészüljenek a felnőtt életre.

Amint arra fentebb utaltunk, új tanterv érvényes a teljes kötelező iskolaügyre, valamint az előiskolai osztályokra és a szabadidős központokra is. A szellemileg sérült tanulók számára is speciális előírások érvényesek. Létezik – egyebek között – egy olyan óraterv, amelyet speciálisan a training iskolák tanulói számára dolgoztak ki.

Azok a tanulók, akik az alap- gyógypedagógiai iskolát abszolválták, a befejezett iskolalátogatásról egy olyan **igazolást kapnak, amely a tanításuk tartalmát** is magába foglalja. Amennyiben a tanuló, a szülő, illetve a nevelő bizonyítványt kíván kapni a gyermek számára, akkor félévi bizonyítvány kiállítására kerül sor a 8. osztály valamennyi félévében és a 9. osztály őszi félévében.

(.....)

Független iskolák

Svédországban relatíve kevés független iskola működik. A független iskolák leggyakrabban azért létesülnek, mert a szülők és a tanárok egy közös elképzelést fogadnak el arról, hogy miként kellene az iskolát és az oktatást működtetni. Az önálló iskoláknál gyakran sajátos pedagógiai irányzatokat képviselnek, mint például a *Montessori* és a *Waldorf*-pedagógia. Bizonyos számú független iskola vallási irányzattal működik.

A független iskolák növekvő száma csupán a községi iskolák szintjének felel meg.

A tanuló akkor teljesítheti tankötelezettségét egy független iskolában, ha az iskola céljai államilag elismertek. Az Iskola- és Felnőttképzési Központi Hivatal vizsgálja és engedélyezi az önálló iskolákat. Egy **önálló iskola elismerésére** akkor kerül sor ha – egyebek között – az iskola olyan ismereteket és képességeket közvetít, amelyek megfelelnek az alapfokú iskolák, a gyógypedagógiai illetve speciális iskolák követelményeinek, és amennyiben ezek az iskolák egyebekben is megfelelnek azoknak az általános céloknak és értékeknek, amelyek az állami iskolaügyre érvényesek. Az iskolának minden gyermek számára nyitottnak kell lennie és minimum 20 gyermeket kell tanítania, amennyiben különleges okok nem állnak fenn az alacsonyabb tanulói létszám engedélyezéséhez.

Az elismert független iskola jogosult a tanuló lakóhelye szerint illetékes község **támogatására**. Ugyanakkor nem fizethető támogatás amennyiben az iskola tevékenysége jelentős negatív következményekkel jár annak a községnek az iskolaügyére, amelyben az iskola működik, illetve amennyiben az iskola magas tandíjakat szed az oktatásért. A támogatás mértékét ugyanazok az alapelvek határozzák meg, mint amit a község az erőforrásai elosztásánál a többi alapfokú iskolánál alkalmaz, figyelembe véve az iskola

Oktatásügy Svédország

kötelezettségeit és a tanulók igényeit. Ha egy tanuló átfogó támogatásban részesül, akkor a község nem köteles egy kiegészítést ehhez a különleges támogatáshoz szavatolni, amennyiben ezáltal a község jelentős szervezeti vagy gazdasági nehézségekkel kerülne szembe.

Oktatott tárgyak

Minimális óraszám 60 perces egységekben az alapfokú iskola 9 éve során.

Tantárgy	Óraszám
Alaptárgyak	
Svéd	1 490
Angol	480
Matematika	900
Gyakorlati / esztétikai tárgyak	
Képzőművészet	230
Háztartásgazdaságtan	118
Sport / egészségnevelés	500
Zene	230
Munkaoktatás	330
Társadalomtudományi tantárgyak	885
Földrajz	
Történelem	
Hittan	
Közösségi ismeretek	
Természettudományi tantárgyak	800
Biológia	
Fizika	
Kémia	
Technika	
Idegen nyelvek	320
A tanuló kötelezően választható tárgya	382
Összesen	6 665
Ebből az iskola választott tárgya (helyileg meghatározott)	600

Szakképzés

A gimnázium

Az oktatási törvény alapján a községek kötelesek gimnáziumi szintű oktatást biztosítani minden olyan lakos számára, aki gimnáziumi tanulmányait a 20. életéve betöltése előtt megkezdi. Azok, akik az ilyen jellegű képzést ezt követően kezdik meg a község (kommuna) felnőttképzése keretében tanulhatnak. Az alapfokú iskolai tanulmányaikat befejezők mintegy 98%-a folytatja tanulmányait a gimnáziumban.

A gimnáziumi szintű képzés az utóbbi 25 évben a **reformok** és fejlesztések egész sorát élte át. 1970-ben azokat az akkor működő iskolafajták, amelyekben az elméleti tantárgyak oktatása, illetve a szakképzés oktatása önálló iskolaformák keretében történt összevonásra kerültek egy önálló iskolafajtába, a gimnáziumi iskolába, és valamennyi fiatal ide került felvételle. A 70-es és a 80-as években a különböző intézkedések egész sorára került sor annak érdekében, hogy javítsák a gimnáziumi képzést, és egyidejűleg még jobban hozzáigazítsák a munkaerőpiac követelményeihez, valamint a fiatalok kívánságaihoz és elvárásaihoz. A 80-as évek végén újtárá indították a gimnáziumok struktúrájának reformját, amely 1991-ben az iskolatörvény megváltoztatásához vezetett. Az 1992/93-as oktatási évben a gimnáziumi szintű képzés új rendszerének bevezetésére került sor, amely az 1995/96-os iskolaévben már az egész gimnáziumi oktatást átfogta. A gimnáziumi oktatás nagyobb része a községek által fenntartott iskolában történik. A mező- és az erdőgazdaság, a kertészet, valamint meghatározott ápolási területek szakemberképzése a tartományi (provinciai) önkormányzatok által fenntartott iskolákban valósul meg. A szellemileg visszamaradott tanulók számára működő négyéves gimnáziumi oktatásban a megyei közgyűlés illetékességét 1996-ban a községekre átruházták. A gimnáziumok hosszú sora működik **privát** fenntartással, mindenekelőtt a nagyvárosok területén.

A nagyobb gimnáziumok a legtöbb esetben széles körű szakmai programot kínálnak különböző kurzusokkal kiegészítve. Meghatározott programokkal működő iskolák, például bizonyos sportképzést nyújtó intézmények esetén a tanulók felvétele országos méretű kiválogatás alapján történik.

(...)

Az iskolák **tanulólétszáma** ingadozik a községi lakosság számának függvényében, átlagban azonban 485 tanuló jut egy iskolára. A tanulók osztálylétszáma, illetve a különböző tanulócsoportok létszáma normális esetben nem haladja meg a 30-at elméleti szakon, és a 16-ot a gyakorlati szakképzésben.

A képzés szervezete

Amint erre fentebb utaltunk, az 1995/96-os tanévben valamennyi községben egy új gimnáziumi iskolarendszert vezettek be. Ennek következtében valamennyi képzés egy **képzési program** keretében hároméves időtartamban történik. Az új szakképzési programot úgy alakították ki, hogy az – összehasonlítva a korábbi rendszerrel – átfogóbb és mélyebb ismereteket közvetítsen. A tanulók is nagyobb választási lehetőséget kapnak a képzésük tartalmát illetően, és erősebb befolyást gyakorolhatnak a képzésük helyzetére, illetve az értékelési formák kialakítására.

Összességében 17 országos szintű, azaz az egész országra kötelező képzési program működik, amelyek közül 14 elsősorban szakmai jellegű, és három döntő mértékben a felsőoktatási tanulmányokra folyó felkészítést végzi. A legtöbb országosan érvényes program a második és a harmadik tanévben képzési ágakra osztódik. Az **országos szintű képzési ágak** mellett – amelyeket központilag alakítanak – a községek önállóan olyan **helyileg kialakított képzési ágak** indításában, amelyek alkalmazkodnak a helység igényeihez és körülményeihez.

Azok a tanulók, akik az országos programokban felkínált lehetőségektől eltérő képzési igényekkel lépnek fel, választhatnak olyan **speciálisan kialakított programot**, amelyben az iskolával együttműködve a teljes képzési időt egy individuális terv megvalósítására fordíthatnak. Azoknak a tanulóknak a számára, akik bizonytalanok abban, hogy melyik program keretében akarnak tanulni, ugyancsak működnek **individuális programok** különböző időtartammal és eltérő tartalommal. Miután az individuális programot választó tanulók bizonyos hiányosságaikat – amelyeket az alapfokú iskolából hoztak magukkal – a követelményeknek megfelelően pótolják, a legtöbb esetben átváltanak egy országos - vagy speciálisan kialakított programra. 1997 óta néhány községben a **tanoncképzés** olyan új formáját próbálják ki, amelynek követelményei megfelelnek egy országos méretű programnak.

Országos méretű képzési programok

Döntően szakmai irányultságú programok:

- *Esztétikai program* – további tantárgyakra bontott alapképzés a művészeti- és a kulturális szakmákban;
- *Kereskedelmi- és igazgatási szak* – kereskedelmi és igazgatási szakok a privát gazdaság és a közszolgálat számára;
- *Építéstechnikai szakemberképzés* – a különböző építésgazdasági, magasépítő vagy a mélyépítő szakmák számára;
- *Gyermekfelügyelet és szabadidőszerzés* – a különböző életkorú, az emberekkel való foglalkozás szakemberképzése a pedagógiai- és a szociális szakmákban, valamint a kulturális és szabadidő szektorban;
- *Elektrotechnika* – erő- és fűtőművek, klíma- és egészségügyi szaniteltermékek szakemberképzése, beleértve a csónakokon és a hajókon végzendő szakmai munkát is;
- *Élelmiszertechnika* – élelmiszerelőállítási szakmák, illetve élelmiszerszállítás és raktározás szakemberképzése;
- *Kézművesprogram* – kézműipari- és kisipari szakmák – üzemekben folyó szakemberképzése;
- *Ápolási szakmai programok* – az egészségügy, az ápolás- és a gondozás területére folyó felkészítés;

- *Szálloda- és étterem szak* – tevékenysége például a fogadó személyzet,- a konyhafőnökök,- a felszolgáló személyzet és a konferencia-menedzserek képzése;
- *Ipari-üzemi technika* – ipari termelési szakok szakemberképzése, beleértve a programozást, valamint a komputer által irányított gépek és folyamatok működtetését;
- *Médiaszak* – reklámszak, a formatervezés és a nyomda médiák különböző fajtáinak megtanulása;
- *Mező- és erdőgazdaság* földműves, erdészeti, kertészeti- és állattartási szakok;
- *Gépjárműtechnika* – szakemberképzés a személygépkocsi, a tehergépjármű, a mélyépítőgépek javítására és karbantartására, valamint szállításokra teherjárművek segítségével.

Döntően továbbtanulásra felkészítő szakok

- *Természettudományi program* – felkészítés a továbbtanulásra matematikából, természettudományi tantárgyakból, információs- és telekommunikációs, valamint mérnöki tantárgyakból;
- *Társadalomtudományi program* – felkészítés a felsőoktatási tanulmányokra társadalomtudományokból, gazdaságtudományokból és nyelvekből;
- *Technikai program* – részben felkészítést nyújt a kereső tevékenység közvetlen megkezdésére, másrészt előkészít a felsőoktatásra technikai és műszaki fejlesztési hangsúlyokkal.

A következő *kulcstantárgyak* valamennyi szakirányban azonosak: svéd, angol közösségismeret, hittan, matematika, természettudományok, sport és zenei nevelés. Kiegészítésként a tanulók olyan tantárgyak közül is választhatnak, amelyek speciálisan a saját programjukhoz kötődnek. Minden tanulónak a képzése során egy projekt munkát el kell készítenie.

Az oktatási törvényben bennefoglaltatik a 60 perces órák rendszere, a törvény szabályozza a tanítási időnek azt a mértékét, amelyre minden tanuló jogosult. A *minimális oktatási idő* a három tanévben 2430 óra a döntően szakképzéshez kapcsolódó programok keretében és 2180 óra azokban a programokban, amelyek elsősorban a főiskolai és egyetemi tanulmányok előkészítését célozzák. A helyi iskolai hatóság vagy az iskola dönti el, hogy a különböző tantárgyakat mikor oktatja és milyen hosszúak a tanítási órák.

Valamennyi programban megfelelő időmennyiség áll rendelkezésre a tananyag *helyi kiegészítéséhez*. Emellett a tanulók rendelkezésére áll *egyéni választási lehetőség* annak érdekében, hogy kiegészítő tantárgyakat vagy kurzusokat választhassanak az országosan érvényes programok keretében.

A *szakképzéshez kötődő programokban* a tanulók a teljes képzési idő minimum 15%-át az üzemben töltik. Az iskolafenntartók felelősek a képzési helyek biztosításáért, valamint a tanulók ellenőrzéséért az üzemben töltött idő alatt. A tanulók a programnak ebben az időszakában is tanulói jogállásban maradnak.

A községek feladata a megfelelő kínálat biztosítása az országosan érvényes programokból, valamint a különböző programok *igénybevételének biztosítása*, mindezt hozzáigazítva a tanulók pályaválasztási szándékaihoz. Amennyiben valamely község nincs abban a helyzetben, hogy minden programot felkínáljon, akkor a helyi iskolai hatóság megállapodást köthet együttműködésre a probléma megoldása érdekében más községekkel. Azoknak a tanulónak a számára, akik semmi olyan országos programot nem pályáztak, amely számukra megfelelő lenne, vagy ilyen programra nem nyertek felvételt, illetve tanulmányaikat megszakították, fel kell ajánlani egy speciálisan kidolgozott programot, vagy egy individuális programot. Az 1998/99-es tanév óta elégséges érdemjegy szükséges a svéd, az angol és a matematika tantárgyakból a kilenc osztályos alapfokú iskolában ahhoz, hogy a tanulók országos programba tanulmányokra bocsátási lehetőséget kapjanak.

Gimnáziumi iskolák a szellemileg sérültek számára

Az iskolatörvény alapján a községek kötelezettek a gimnáziumi oktatás feltételeit biztosítani azoknak a fiataloknak is, akik szellemi fogyatékoságuk következtében a hagyományos gimnáziumot nem tudják igénybe venni. A gimnáziumi gyógypedagógiai iskola négyéves. Egy szellemileg fogyatékos ezt a képzést 20 éves koráig kezdheti meg. A 20 év fölötti fiatalok számára a felnőttképzés keretében áll rendelkezésre egy nagyjában és egészében megfelelő képzési lehetőség.

Oktatásügy

Svédország

A képzés egy olyan **országos méretű program** keretében kerül megszervezésre, amely lényegében alkalmazkodik a szakképzési irányokkal működő gimnáziumi képzési programokhoz. Ezek: esztétikai program, kereskedelmi- és igazgatásszakmai program, kézművesprogram, szálloda- és étterem-program, ipari szakmai program, médiaszak, mező- és erdőgazdasági program és gépjárműtechnikai program.

A gimnáziumokéval azonos **kulcstantárgyak** oktatására kerül sor a gimnáziumi gyógypedagógiai iskolákban is, ugyanakkor a tantárgyak oktatása egyedi tantervek alapján történik. Az összes oktatási idő a négy év alatt 3600 óra. Valamennyi programban tartalékolnak időtartamot a helyi kiegészítő programokra, valamint az egyénileg választott tantárgyakra. A teljes oktatási idő 15%-át a tanulók üzemben töltik.

A gimnáziumi gyógypedagógiai iskolákban is megvalósíthatóak **speciálisan kialakított programok**. Működnek individuális programok is. Ezek ugyanúgy, mint a gimnáziumokban azoknak a fiataloknak a számára nyújtanak tanulási lehetőséget, akik nem pályáztak meg országos szintű programot, vagy oda nem nyertek felvételt. A gimnáziumi gyógypedagógiai iskolákban az individuális programon belül a fentiekén túlmenően biztosított a lehetőség a szakma gyakorlásához, valamint az aktív munkához olyan fiatalok számára is, akik erős szellemi fogyatékoságuk miatt egy országos programban nem tudnak résztvenni.

(...)

Az irányítás elemei

A gimnáziumok esetében (...) érvényes egy egységes **tantervi okmány**, amely valamennyi iskolatípus számára specifikus célokat tartalmaz. Hasonlóan az alapfokú iskolák számára érvényes tantervi dokumentumhoz, a továbbtanulást nyújtó iskolák tantervei is kétfajta célt rögzítenek: azokat a célokat, amelyeket a képzés során el kell érni, és azokat a célokat, amelyeknek az elérését minden tanuló, illetve résztvevő számára lehetővé kell tenni. Azokat az alapvető értékeket, amelyek az iskolák tevékenységét, valamint a tanulókkal és az iskola személyzetével szembeni követelményeket tartalmazzák, hat különböző csoportban lehet összefoglalni: ismeretek és képességek, normák és értékek, a tanuló felelőssége és együttműködése, az iskolavezető felelőssége, a képzési irány kiválasztása – a szakma mindennapi élete, illetve osztályozás és értékelés.

Az **országos méretű képzési célok** programcélokban kerülnek összefoglalásra. A döntően a szakképzéshez kapcsolódó programok feladata egy széles alapú szakmai alapképzés egy szakirány keretében, és egyidejűleg alapok nyújtása a továbbtanuláshoz a gimnáziumot követő időszakban.

Az országos programok, valamint az országos- és helyi ágazati programok a különböző szakterületek kurzusaiából állnak össze. Egy szakmai tanterv a rövidebb kurzusok egész sorából, valamint egy választott országos programon belül további programokból áll. A kurzuscélokat a tantervek tartalmazzák, amelyek a gimnáziumok és a helyi felnőttképzés területén azonosak. Az alapfokú felnőttképzés esetében sajátos kurzuscélok és tantervek érvényesülnek.

Oktatásügy

Svédország

A **kurzusrendszerre** épülő gimnáziumok tevékenységének alapvető továbbfejlesztésére kerül sor a jövőben. Annak érdekében, hogy az oktatási órák száma mellett más kritériumok is érvényesülhessenek azzal kapcsolatban, hogy mikor nevezhető egy program képzési célja teljesítettnek, bevezetésre került egy olyan pontrendszer, amelynek segítségével a tanulókat egy-egy kurzus befejezése alkalmával értékelik. A kurzus befejezése akkor eredményes, ha a tanuló legkevesebb az elégséges érdemjegyet elérte, amelyhez viszont megfelelő számú ponttal kell rendelkeznie. Ezek a pontok azokon az óraszámokon alapulnak, amelyeket minden kurzus az óratervben részletesen meghatároz, tekintet nélkül azoknak az óráknak a számára, amelyeket minden esetben a célok eléréséhez fel is használtak.

A tantervek - amelyeket úgy alkotnak meg, hogy törésmentes összefüggésben álljanak mindazzal a felkészültséggel, amelyet a kilencéves alapfokú iskola szavatol – adják meg a kurzus célját tekintetben, hogy milyen mélységben és szinten kell számonkérni azokat az ismereteket és képességeket, amelyet minden tanulónak a kurzus befejezéséig el kell sajátítania. A kormány valamennyi kulcstantárgy számára tanterveket adott ki. Az egyéb tantárgyak számára a tanterveket az Iskolai- és Felnőttképzési Központi Hivatal rögzíti.

Iskolai pályafutási (karrier) tanácsadás

A tanulói pályaválasztási tanácsadás nagy részét a tanuló további képzésére tekintettel a gimnázium nyújtja. A pályaválasztási tanácsadásban figyelembe veszik a munkaerőpiac, mint egész és annak egyes szektorai igényeit. Az oktatás integrált része döntően a szakmai irányultságú programok kapcsolata a munka világával. Az iskolák és a vállalkozók közötti együttműködés részben a közösen fenntartott szakképzési tanácsokban kap helyet. Az egyes községeknek közös tervezési tanácsaik működnek.

(....)

Értékelés

A gimnáziumi iskolákban (.....) nincsenek vizsgák.

Egy új osztályozási rendszer keretében a gimnáziumokban az osztályozásnál egy állandó folyamatot kell figyelembe venni. Érdemjegyeket valamennyi kurzus végén közölnek, és nem az egyes tantárgyakra vagy az egyes félévekre vonatkozóan állapítanak meg.

Az osztályozás egy négyfokozatú skálára oszlik: elégtelen, elégséges, jó, nagyon jó. Az osztályozás kritériumai a különböző tantárgyakban rögzített előírásokkal összhangban érvényesülnek. Annak érdekében, hogy az osztályozást segítsék, különböző tantárgyakból központi tesztek dolgoznak ki. További kiinduló pontot a tanuló teljesítésének értékeléséhez az írásbeli tesztek, a megfigyelések az osztályteremben, és az azokon a konferenciákon elhangzott vélemények adják, amelyeken valamennyi – az osztályban tanító - pedagógus részt vesz.

(...)

A záróbizonyítvány felsorolja a gimnáziumi szinten elvégzett kurzusok érdemjegyeit.

(....)

Az EUROPASS-szal futás Európáért

Mind több tanuló, tanonc munkavállaló és egyetemi-, főiskolai hallgató vesz részt az Európai Unió oktatási- és szakképzési programjaiban. Aki eddig külföldön szerzett szakképesítést, az az egyes országokban folyó eltérő képzés miatt, illetve az egyes országok szakképzésének a más országok részéről történt eltérő megítélése következtében nem tudta mindig egyértelműen bemutatni és bizonyítani azt, hogy valójában milyen képzésben vett részt és konkrétan milyen munkát végzett.

Az EUROPASS alkalmazásával megvalósult szakképzés alapján 2000. január 1. óta az Európa bármely részén és országában megszerzett gyakorlati kvalifikációt egységesen rögzítik. Az EUROPASS – képzés egy olyan dokumentum, amelyben a szakképzés (szakmai alapképzés) például egy külföldön a szakképzés részeként abszolvált praktikum mindenkor igazolható. Az EUROPASS – szakképzés ennek alapján pontos áttekintést nyújt mind a nemzetközi szakmai gyakorlat és tapasztalatgyűjtés időpontjáról, mind annak szakmai tartalmáról.

Az EUROPASS – szakképzés előnyei

Az EUROPASS – szakképzés dokumentuma első alkalommal igazolja európai méretekben egységesen azt, hogy a szakmai alap-, vagy továbbképzés egy bizonyos részét az adott személy külföldön abszolválta.

A dokumentum ennek alapján azért külön értékes, mert a végzett munka ismételt elismerésének okmánya egész Európában. Ez különösen értékes az útleveél tulajdonosának akkor, amikor munkahelyet keres.

Az EUROPASS – szakképzés nagyobb átláthatóságot biztosít a szakképzés területén Európában. Ez abból adódik, hogy a partner szervezetek valamennyi résztvevőjének kötelessége egy-egy szakképzési szakasz tartalmát egyenként rögzíteni, és ebből következően hozzájárulni egy egységes szakképzési folyamat megalkotásához. A megnövekedett mobilitás a szakképzés területén oda vezet, hogy a transznacionális szakképzés tartalmát mind többen figyelembe veszik és hasznosítják.

Az EUROPASS – szakképzés a külföldön folytatott szakképzést azzal is támogatja, hogy a résztvevő nem szenved „veszteséget”, a külföldön folytatott, de otthon nem elfogadott alap-, illetve továbbképzésre fordított időben. Ezzel az EUROPASS – szakképzés hozzájárul ahhoz is, hogy a nemzetközileg szerzett szakmai kvalifikációk értéke és elfogadottsága növekedjen.

Ki jöhet szóba?

Az alternatív, vagy duális szakképzésben résztvevő minden személy (akár üzemben, vagy egy szakképző intézményben, illetve felsőoktatási intézményben) jogosult az Európai Unió valamennyi államában az EUROPASS – szakképzésben résztvenni. Az életkor és a szakképzési szint nem játszik szerepet. Ebből következően egy tanonc éppúgy jogosult az

Oktatásügy

Svédország

EUROPASS igénybevételére, mint egy egyetemre beiratkozott leányhallgató arra, hogy gyakorlati képzésének egy részét külföldön abszolválja, vagy egy munkanélküli arra, hogy szakmai gyakorlati továbbképzését külföldön valósítsa meg. Ennek azonban mindenképpen előfeltétele az, hogy az üzem, vagy a képzési intézmény megpályázza az EUROPASS – képzésben való részvételt.

Mely országok jöhetnek szóba?

Az EUROPASS – szakképzés jelenleg érvényes az Európai Unió 15 tagállamában, valamint az Európai Gazdasági Közösség országában, Norvégiában, Izlandon és Lichtensteinben.

Ki fizeti a költségeket?

Az EUROPASS – dokumentum ingyenes. Ugyanakkor nincs fedezet a külföldi utazási és tartózkodási költségekre. Ennek a támogatásnak a lehetőségét más olyan európai és bilaterális programok tartalmazzák, amelyek a mobilitást támogatják. Példának okáért a LEONARDO DA VINCI, a SOKRATES programok, az ifjúság többletköltségeit részben finanszírozó támogatások (tartózkodási költségek, útiköltségek, nyelvi kurzusok és honismeret elsajátítás, biztosítás, stb.) jöhetnek szóba.

Hogyan néz ki mindez a gyakorlatban?

A küldő ország képző intézete, vagy az üzeme keres egy fogadó intézményt külföldön. A partnerek megállapodnak az európai szakképzési folyamat adott szakaszára vonatkozóan a képzés vagy a gyakorlat tartalmában, időtartamában, módozatában, valamint a képzés vagy a gyakorlat figyelemmel kísérésében. A szakképző intézet kiállítja az EUROPASS-t a résztvevő számára és begyűjti az információkat az illető személyi adatairól és szakmai képzéséről (alapképzéséről). A külföldi tartózkodás befejezését követően a fogadó intézet a képzésben résztvevőnek a fogadó ország nyelvén kiállítja az EUROPASS – szakképzés okmányának megfelelő oldalát. A küldő országba visszatérést követően a dokumentumnak ezt az oldalát lefordítják, lebélyegzik és aláírják.

Koordináló okmánykiadó hivatalok

Tekintettel arra, hogy a továbbiakban a Németországban működő hivatalok felsorolása következik, ezek közül egyet ismertetünk (a többi írásban megtalálható az Grossbritannien c. mappa A 22.2 – 11/02. oldalán).

Carl Duisberg Gesellschaft e.V.
Weyestraße 79-83.
50676 Köln
Telefon: (02 21) 20 98-2 18
E-Mail: europass@cdg.de

Tanulás határok nélkül

A gazdaság globalizálódását nem lehet feltartóztatni. Mindenekelőtt a fiatalok számára elengedhetetlen a munkájukhoz az a tényező, hogy növekvő mértékben ismerkedjenek más országokkal és más kultúrákkal annak érdekében, hogy sikeresek lehessenek. Az első lépéseket az ilyen találkozások, kapcsolatok érdekében a képzés adja.

Legyen valaki medvetáncoltató vagy kereskedő, játékos vagy kézműves céhlegény – valamennyinél megállapítható egy közös vonás: a középkori Európában mindannyian bejárták a különböző országokat annak érdekében, hogy a különböző udvarokban, vagy éppen piacokon művészeiket vagy szolgáltatásaikat felkínálják. Ezek az „utazók” nem ismertek földrajzi határokat, ahogyan a különböző oktatási szinteken a nem helyben tanulókat annak idején nevezték. Szakmájukat a világ minden táján gyakorolták és a távoli világban egyben maguk is sokat tanultak. Példának okáért a kézműves céhlegények, akik körbejárták az idegen országokat, mindig továbbképezték magukat és új kézműipari technikát tanultak.

A szakmai képzés ma is gyakran internacionális irányultságú. A globalizáció vonzásában a különböző szakmák gyakorlóinak mind fontosabbá válik a külföldi tapasztalatok összegyűjtése és hasznosítása. A vállalkozások a munkatársaiktól mindinkább elvárják a szakmai képzettség mellett mindenekelőtt a kifejezetten jó idegen nyelvismeretet, valamint a különböző kultúrák megértését.

Végezetül mind több német vállalat ápol üzleti kapcsolatokat külföldi partnerekkel, és működtet termelőhelyeket vagy képviselőket külföldön.

Hidak külföldre

Miközben a nemzetközi csere az egyetemi szinteken már évek óta virágzik, és a legtöbb egyetemi és főiskolai hallgató számára egy külföldön abszolvált szemeszter szinte magától értetődő, addig a szakmai alapképzés hosszú ideig csak nagyon dőcögve lépte át a határokat. A helyzet azonban megfordult. Mind gyakrabban küldik a vállalkozók kiképzendő fiataljaikat legkevesebb többhetes gyakorlatra külföldre. Ez a tendencia immár egy olyan összefogásban valósul meg a nagy német vállalkozások részéről, amely a kiképzendő fiatalokat a „A külföldön folyó szakképzés kooperációja” keretében taníttatja. Ezen kívül természetesen az Európai Unió „LEONARDO DA VINCI” szakképzési programja is támogatja a tanoncok cseréjét. Csupán Németország részéről évente mintegy 5 000 fiatal tanul a „LEONARDO” közvetítésével külföldön.

Egy **komplett** szakképzés abszolválása külföldön viszonylag nehéznek látszik. Itt különösen nagy az egyéni kezdeményezés szerepe, ugyanis a képzést nyújtó helyeket az érdeklődőknek maguknak kell feltárniuk és fogadásukat megszervezniük. Segítség persze itt is adódik. Így például a „*Compagnons de Devoir*” Kölnben a különböző tanonchelyek területén a kézműipari szakmákban - Franciaország irányában közvetít.

Emellett néhány ipari és kereskedelmi kamara is aktívan közreműködik a kapcsolatépítésben. Így Párizsban például az iskolát befejező németek felkereshetnek ipari értékesítőket, Londonban vagy Madridban bankszakembereket és Portugáliában szállodai szakembereket annak érdekében, hogy ott megfelelő képzésben részesüljenek – és pedig egy olyan duális szakképzés keretében, amelyet Németországban is elismernek.

A képzési modellek világosak

A képzettségi végbizonyítványok elismerése mindenestre nem magától értetődő még Európán belül sem, annak ellenére, hogy a Maastrichti szerződésben rögzített négy alapszabadsághoz való jog egyike az, hogy az EU polgárok szabadon választhatják meg munkahelyüket a Közösségen belül – hangsúlyozza **Dieter Klaus** a Német Ipari és Kereskedelmi Kamarától – (DIHK – Deutscher Industrie – und Handelskammertag). Ezzel együtt azonban „különösen a képzettségek gyakorlati elismerése a vállalkozásokban nehézségeket okoz a pályázóknak, így gyakran képzettségüket a munkában kell bizonyítaniuk”. **Claudia Crepin** a Kölni Kereskedelmi Kamarától figyelemreméltó elemeket fogalmaz meg: „Hosszú ideje nem minden tanult szakmát ismernek el valamennyi országban. Előfordulhat tehát, hogy a tanoncnak a vizsgáját – bár máshol letette – Németországban meg kell ismételnie.” Ebből következően valamennyi kiképzendő fiatalnak a képzés előtt pontosan tájékozódnia kell a felkészítés modelljéről.

Egy teljesen külföldön befejezett szakképzésben való részvétel ugyanakkor az előnyök egész sorát hozza magával. **Dieter Klaus** ezt így fogalmazza meg: „Eltekintve a perfektnyelvismerettől – amelyet a kiképzendő fiatal egy – két éves külföldi tanulmánya során el tud sajátítani – az abszolvens azt is igazolhatja, hogy ismeretei flexibilisek, mobilak és a pályakezdő feladattal terhelhető. Vagyis a fiatal egy idegen környezetben és otthon is sikeresen helytáll.” Ezek a bizonyítványok a nemzetközileg orientált munkaadók számára olyan végzettséget és kvalifikációt jelentenek, amely a pályázásnál sokszorosan meghatározó és döntő.

Mint mindig, az embernek magának kell döntenie: mindenekelőtt a tippek nagy tömegét és a szükséges információkat kell megismerni. A Pályainformációs Központ (*Berufsinformationszentrum – BIZ*) egy olyan ajánlott tájékoztató hivatal, amely a nemzetközi szakképzésről sokoldalúan tud információkat nyújtani. Emellett a „külföldi tartózkodás” kérdésével kapcsolatban az Európai Pályaválasztási Központok (*Europäische Berufsberatungszentren – EBZ*) adnak széleskörű tájékoztatást a munkaügyi hivatalok keretében.

Közvetítő helyek

Különösen alkalmas tájékoztató partnerek a különböző kamarák (HWK / IHK), amelyek a partneri kapcsolataik révén közvetíteni tudnak a nemzetközi kamarák, valamint a külföldi kereskedelmi kamarák (AHK) felé. További tájékoztató partnerek a központi munkaközvetítési irodák (*Zentralstelle für Arbeitsvermittlung – ZAV*), valamint a munkaügyi hivatalok. Ezekben működnek az európai országokra specializált munkaügyi hivatalok.

Oktatásügy Svédország

Több információ lehívható az internetről: www.arbeitsamt.de . Az „International” címen, majd ezt követően a „Kínálatok az európai érdeklődőknek” („*Angebote für Europainteressierte*”) címen lehet megtalálni a pályainformációs központok – *BIZ* – valamint az Európai Pályainformációs Központ – *EBZ* – forrásait. Idegen nyelven is el lehet érni információkat és adatbankokat az Európában folyó szakképzésről és továbbképzésről („*fit for europe*”).

Információk kaphatók a Carl Duisberg Társaságtól (*Carl Duisberg Gesellschaft – CDG*). Ez a társaság programokat kínál a világ számos célországából. További információkat lehet találni az interneten: www.cdg.de , és a különböző feltüntetett címeken.

Felkészítés

A jövő internacionális

Egy teljesen külföldön abszolvált szakmai képzés előnyeiről és hátrányairól beszélgetett az *abi* (Pályaválasztási Magazin) *Sonja Brunner*-rel a Német Kézműiparosok Központi Szövetségéből (*Zentralverband des Deutschen Handwerks – ZDH*) Berlinben.

abi: Az egész világ a globalizálásról beszél. Mennyire fontos az internacionális szakképzés?

Sonja Brunner: A téma a szakmai képzés területén rendkívüli jelentőségű. Mára hozzátétőleg minden ötödik kézműipari üzem kapcsolatban áll a külfölddel, legyen ez partnerüzemi, beszállítóüzemi, vagy egyedi termelőhelyi együttműködés. Az euro bevezetése után, és az Európai Unió előttünk álló keleti bővítése következtében a nemzetköziség a munkaerőpiacon – mindenekelőtt a kézműiparban – növekvő jelentőségű. Mind több vállalkozás internacionalizálja magát annak érdekében, hogy a piacon talpon tudjon maradni.

abi: A külföldön más szabályok érvényesek?

Sonja Brunner: A nemzetközi kapcsolatokban meghatározott minőségi követelményeket kell teljesíteni. Ezek sorában a nyelvismeret, valamint a vásárlókkal és a partnerekkel működő kommunikáció mellett különösen fontos tényezőnek lehet nevezni a know-how-ot, a készséget az információs és kommunikációs technológiák működtetéséhez, továbbá a szociális- és az interkulturális érzékenységet és felkészültséget - összességében kompetenciát.

abi: Azok a fiatalok, akik szívesen készülnének fel külföldön a szakmai jövőjükre, nem ütköznek-e határokba már Európában belül?

Sonja Brunner: Igen, ez stimmel. Mindezideig számos nehézség akadályozta a komplett alapképzés külföldi megvalósítását. A probléma ebben az esetben nem a globalizálódás, hanem pontosan ellenkezőleg: éppen az európai sokszínűség az, amelybe a határokon ütközünk. Mindenekelőtt azért, mert ezeket a kapcsolatokat számos olyan különböző oktatási rendszer között akarjuk megvalósítani, amelyek csak kismértékben kompatibilisek. Fennállnak részben jelentős különbségek a képzés tartalmát tekintve, a kiképzendő jogi helyzetének területén, és nem utolsó sorban a képzés időtartamában, valamint a végzettségek egyenértékűségében.

abi: Milyen esélyeik vannak a munkaerőpiacon a külföldi tapasztalatokkal rendelkező pályázóknak azokkal összehasonlítva, akik ilyenekkel nem rendelkeznek?

Sonja Brunner: Aki a szakmai tanulmányai során külföldre megy, lényegesen többet kamatoztat, mint az egyébként fontos nyelvismeretét, valamint a magasra értékelt végzettségét. Külföldön az ember megtanulja a szervezést és önmaga megvalósítását. Ezt a személyes tapasztalatot és jellemformálódást a további életükre vonatkozóan nem lehet alábecsülni. Ez ugyanis segít abban, hogy az ember helyt tudjon állni szokatlan helyzetekben, adott esetben idegen környezetben – éppen a megfelelő kapcsolatteremtő készsége következtében, továbbá képes legyen problémákat önállóan megoldani és megfelelő felelősséget vállalni.

abi: Tapasztalhatóak – e nagy szakmai különbségek?

Sonja Brunner: Egy másik országban a fiatal – egyebek között – olyan kézműipari technikákat tanulhat meg, amelyek otthon még nem ismertek. Ehhez másfajta gépeket használnak, amelyeket ki kell szolgálni, működtetni kell. Ez egy olyan előny, amelyet a hazatérést követően a szakember a munkaerőpiacon felkínálhat. Ennek az előnye különösen a határmenti vállalkozásokban és a nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező vállalkozásokban jelentkezik.

abi: Ismertek-e hátrányok a külföldön folytatott szakmai felkészülés miatt? Milyen nehézségekkel kell a tanulmányokat vállaló fiataloknak számolniuk?

Sonja Brunner: Aki a komplett első szakmai alapképzettségét külföldön szerzi, meg kell barátkoznia azzal a gondolattal, hogy Németországban ezt a szakképzettséget automatikusan nem ismerik el. Németországban a külföldi végzettség jogilag alapvetően nem elismert. Ez érvényes egyik oldalról azokra a külföldiekre, akik egy külföldön szerzett bizonyítvánnyal Németországban dolgozni kívánnak, másrészt azonban azokra a németekre is, akik tanulmányaikat külföldön abszolválják.

abi: Mit jelent ez a szakmai pálya megtervezése szempontjából?

Sonja Brunner: Aki egy külföldön szerzett szakmai végzettséggel Németországban egy munkakörre pályázik, annak a pályázatában a diploma, illetve oklevél formálisan lefordított szövege mellett ismertetnie kell az általa végzett tanulmányok tartalmát is. A mindenkori potenciális munkaadó ezeknek az információknak az alapján eldönti, hogy hová sorolja be a jövőbeni alkalmazottat – segédnek, vagy szakképzetlen munkaerőnek. Aki a külföldön szerzett szakmai bizonyítványa hazai jogi elismerését nem tudja bemutatni, azzal kapcsolatban a munkaadót semmilyen kötelezettség nem köti a pályázó magasabb besorolásának biztosítására.

Támogatás

Lendülettel a gyakorlatba

Michaela Feuerstein a Carl Duisberg Társaság (CDG) nyugateurópai csoportjának vezetője Kölnben. Az *abi* Pályaválasztási Magazinban ismerteti azokat a lehetőségeket, amelyek keretében egy németországi fiatal külföldön szakmai képzésben részt vehet.

abi: Milyen szakmai területek kínálnak internacionális irányú szakképzést?

Michaela Feuerstein: Egy külföldi tartózkodás alapján valamennyi szakmai területen szóba jöhet, különösen azoknál az üzemeknél, amelyeknek külföldön üzemi, vagy szakmai kapcsolatai működnek, például a szállítóknál, a nagy- és kiskereskedőknél, vagy a szálloda- és vendéglátóipar területén.

Oktatásügy

Svédország

abi: Hogyan tudnak az érdeklődők a projektekről és a szabad helyekről tájékozódni?

Michaela Feuerstein: Azoknál a programoknál, amelyeket az Európai Unió, a Szövetségi Minisztérium, vagy a Carl Duisberg Társaság támogat, a tájékozódás következő a gyakorlatban: a kezdeményezést az üzem, vagy az oktatási intézményen keresztül kell benyújtani, a kiképzendő tanuló önmagában nem jogosult egy külföldi tanulmány kezdeményezésére. Ez logikus is, ha az ember meggondolja, hogy a külföldi tartózkodás mindenkor a szakmai képzés keretében valósul meg.

abi: Mit kell meggondolni annak, aki a szakmai karrierje keretében meghatározott időre külföldre akar menni?

Michaela Feuerstein: A legfontosabb: meg kell tennie! Azok az ismeretek és tapasztalatok, amelyek a fiatal külföldi tartózkodásából következnek, olyan tartósak és sokszínűek, hogy ebből a fiatalnak a jövőben a szakmai pályafutása során csak előnye származhat. Mindenesetre fontos a külföldi tartózkodás jó előkészítése. Ez nyelvi és kulturális felkészülést egyaránt jelent. A gyakorlat – vagy a képzési szakasz - tartalmát, mindenekelőtt a külföldi partnerrel alaposan meg kell beszélni. A későbbi foglalkoztatási esélyek szempontjából különösen fontos az, hogy a külföldi tartózkodás időtartama, valamint az ottani tanulás tartalma igazolható legyen. Ezért működik két éve „EUROPASS” Európai szakképzési útlevél. Az „EUROPASS”-ban minden külföldi tartózkodást rögzíteni lehet, és az okmány a vállalkozó vagy a képzőintézet részéről kerül beszerzésre és a kiképzendő fiatal számára kiállításra.

A Leonardo fut

A „LEONARDO DA VINCI” EU-programról a tanulmányaikat külföldön folytató fiatalok külföldi tartózkodásuk idején szisztematikusan tájékozódhatnak.

LEONARDO DA VINCI – így hívják az Európai Unió szakképzési akcióprogramját. A program segítséget nyújt mind a képzésben résztvevőknek, mind a pályakezdő szakembereknek egy külföldi tartózkodás biztosítása érdekében. A program elsősorban a fiatalok szakmai tehetségének kibontakozását szolgálja a képzésben, továbbá hozzájárul szakmai továbbképzésükhöz is.

Európai méretekben évente több mint 15 000 fiatal vesz részt külföldön szakmai képzésben, valamint szakmai gyakorlaton. Egyedül Németországban évente mintegy 5000 szakmát tanuló fiatalra tehető azoknak a száma, akik három héttől kilenc hónapig külföldön tanulhatnak, illetve végezhetik szakmai gyakorlatukat mintegy 30 országban. (Az EU tagállamokban, az Európai Gazdasági Közösség országaiban – Norvégiában, Izlandon és Lichtensteinben -, és az EU-csatlakozásra készülő országokban.)

Az EU szakképzési programjaiban mindenesetre csak olyan fiatalok vehetnek részt, akiknek képző üzeme vagy szakiskolája részese egy megfelelő csereprojektnek. Aki szakmai alaptanulmányait már befejezte, egyéni kezdeményezés alapján pályázhat férőhelyre. Az aktuálisan felkínált projektekről a hetente megjelenő „Piac és esély” („*Markt & Chance*”) c. kiadvány tájékoztat, amely a munkaügyi hivatalokban hozzáférhető. Emellett tájékoztatást nyújt a következő forrás is: bonn-zav.leonardo@arbeitsamt.de.

Kérdésről kérdésre

Sok út vezet külföldre, annál fontosabb ezért, hogy a fiatal mindenekelőtt szorgosan tájékozódjon egy idegenben tervezett szakmai képzés előfeltételeiről és modelljéről, tartalmáról.

Ebben az első lépés az információk beszerzése a tervezett külföldi tartózkodással kapcsolatos tudnivalókról. Különösen ajánlatos olyan fórumok megkeresése, mint a pályainformációs központok (BIZ) irodái, az európai pályaválasztási központok (EBZ), az ipari- és kereskedelmi kamarák, valamint a kézműves kamarák különböző intézményei. Ugyancsak információs forrás az *European Employment Service (EURES* – Európai Munkaügyi Szolgálat), amely A-Z-ig tájékozott az európai munkaerőpiacról és támogatást nyújt álláskeresés esetén. Általában érvényes: az Internet segít abban, hogy mindezekről az első áttekintést megismerjük.

Aki külföldre pályázik, annak figyelembe kell vennie az egyes országok sajátosságait is. A megjelölt hivatalok etekintetben is megfelelő tanácsokat, tippeket adnak.

A külföldön folytatott sikeres szakmai tanulmányokhoz nem nélkülözhető az alapos nyelvismeret. A tanítás és a tanulás ugyanis végezetül az adott ország nyelvén történik. Éppen ezért a tanulmányok megkezdése előtt ajánlatos az idegen nyelv kifejezéseinek és nyelvtanának intenzív tanulmányozása, továbbá megfelelő tájékozottság megszerzése a választott szakma szakkifejezéseiről. Ez az oktatásra is érvényes: ajánlatos a képzés tartalmáról és folyamatáról sokirányú információt összegyűjteni annak érdekében, hogy a fiatal a lehető legrealisabb képpel rendelkezzen a távol hazájától előtte álló feladatokról.

Ami a finanszírozást illeti, itt nem nélkülözhető egy kalkuláció készítése a várható költségekről és bevételekről. Olyan kérdésekre célszerű választ keresni, mint: milyen költségekkel jár a szállás, az étkezés, az utazás az idegen országban? Milyen további olyan költségek állnak fenn továbbra is otthon, mint például a biztosítás? Vagyis a szükséges kiadások és a rendelkezésre álló lehetőségek tekintetében nem lehet bizonytalan helyzetet hagyni, a külföldi tartózkodás költségeit egyértelműen tisztán kell látni. Tájékozódni kell arról is, hogy milyen támogatáshoz jut a fiatal a képzés és a gyakorlatok során. Tudni kell, hogy milyen támogatási programok állnak rendelkezésre (LEONARDO DA VINCI és mások).

Gyakori hiba a külföldi szakmai tanulmányok előkészítésénél a késői tervezés. Az igénybe venni szándékozott állami támogatásokkal kapcsolatban időben kell a kezdeményezéseket benyújtani – azok elfogadása, vagy visszautasítása ugyanis nem néhány napon belül fog eldőlni. Aki külföldön munkát akar végezni, annak munkaadót kell találni – ami ugyancsak időt vesz igénybe. Aki átmenetileg valahol letelepedni kíván, annak ott lakást kell találnia és hatósági hozzájárulást beszereznie, amely ugyancsak nem mindig történik súrlódások nélkül.

Mivel a külföldön eltöltött tanulmányi idő nem lehet üresjárat a szakma továbbfolytatás szempontjából, a végzettség hazai elismerése különösen fontos szempont. Ez néha nagyon komplikált és fáradságos munka lehet. Ebből következően fontos időben tájékozódni arról, hogy ki, mit és milyen formában ismer el.

A francia vándor legény egyesület (*Compagnons du Devoir*) lehetőséget kínál 16-19 éves iskolaelhagyó német fiataloknak képzettségük abszolválásához francia kézműipari üzemekben. További információ az interneten a www.compagnons-du-devoir.com címen kapható.

A német külkereskedelmi kamarák a német vállalkozókkal együttműködve több mint 30 éve szerveznek a vállalkozások külföldi telephelyein alap- és továbbképzést.

Egy széleskörű összehasonlíthatóság a német szakmai képzettséggel, és a DIHK részéről ellenőrzött vizsgaszínvonal lehetővé teszi a végzettség elismerését a német ipari- és kereskedelmi kamarák részéről is. Aki tehát egy személyes „tanulási- és képzési offenzívát” a külföldi tapasztalatok megszerzésével össze akar kapcsolni, annak tájékozási pontként a legjobb címet a külkereskedelmi kamarák adják. (Információk: www.ahk.de/bildung).

Checklista

Miért megyek külföldre?

Aki szakmai képzettségét külföldön akarja megszerezni, annak mindenekelőtt tisztáznia kell a legfontosabb kérdéseket. Ezek közül néhányra utalunk:

- 1./ Teljesen alapvető dolog: alkalmas típus vagyok-e arra, hogy hosszabb ideig külföldön dolgozzak és éljek?
- 2./ Hol kapok alapvető információkat a külföldön folyó képzésről, illetve a különböző szakmákról?
- 3./ Melyek azok az országok, amelyek személyes, vagy szakmai okok alapján szóba jöhetnek?
- 4./ Követelnek-e az adott országban munkavállalási engedélyt?
- 5./ Milyen támogatási eszközök és projektek állnak rendelkezésre? Hogyan lehet ezeket sikeresen megpályázni?
- 6./ Célom egy komplett képzettség abszolválása külföldön, vagy tanulmányaimnak csak egy részét kívánom ott folytatni?
- 7./ Mi a helyzet a külföldön szerzett képzettség elismerésével?
- 8./ Adott-e a finanszírozás lehetősége a szakmai „külföldi kaland” feltételeinek biztosításához?
Ki támogatja terveimet anyagilag (vállalkozás, intézmény, állam)?
- 9./ Elegendő-e a nyelvismeretem a tanulmányaim megkezdéséhez, vagy előzetesen egy intenzív „nyelvi laborban” kell azt elsajátítani?
- 10./ Melyek a külföldi tartózkodás előkészítésének legfontosabb kérdései?
Mennyire reális az időtervem?

Címek

.....a következő hivatalokban. Természetesen összeállításunk nem a teljesség igényével készült. De ha valakinek konkrét kérdése van a külföldi tanulmányi lehetőségekről, akkor a következő intézmények segítségére teljes biztonsággal számíthat:

BIZ – Berufsinformationszentrum

(BIZ=Pályainformációs Központ)

A legegyszerűbb megoldás annak érdekében, hogy külföldi oktatási, képzési és munkalehetőségeket ismerjünk, egy látogatás megszervezése a BIZ-ben.

Pályainformációs központok a legtöbb munkaügyi hivatalban működnek. Az Európát bemutató információs sarkok tájékoztatást nyújtanak könyvek, európai-mappák, valamint audiovizuális médiák felhasználásával az Európai Unió tagállamainak oktatásügyéről, a szakmai gyakorlatokról, a munka világáról és a munkaerőpiacáról. Számos információ elérhető és lehívható a következő internet számon:

www.arbeitsamt.de

EBZ-Europäische Berufsberatungszentren

(EBZ=Európai Pályaválasztási Tanácsadó Központok)

Az összesen 24 európai pályaválasztási tanácsadó központban elegendő információ áll rendelkezésre a külföldi európai országokban folyó képzésről, a szakmai gyakorlatokról és a munkalehetőségekről.

Ezen kívül az európai pályaválasztási központok több mint 50 nemzetközi oktatási adatbankkal állnak kapcsolatban, és így tanácsot tudnak adni videó - konferencia formájában a partner tanácsadó szolgálatok bevonásával. Valamennyi *EBZ* egy-egy partner országban kapcsolatban áll az EU tagállamaival, illetve az Európai Gazdasági Térség, vagy a csatlakozni szándékozó országok megfelelő intézményeivel. Akinek speciális kérdései vannak, vagy meghatározott információkat kíván kapni, annak a legjobb írásban fordulni az adott ország *EBZ*-intézményéhez.

(.....)

Svédország: Arbeitsamt Kiel

(Munkaügyi Hivatal Kiel)

Adolf-Westphal-Straße 2

24143 Kiel

E-Mail: Kiel.euroguidance@arbeitsamt.de

(...)

ZAV

Zentralstelle für Arbeitsvermittlung

(Központi Munkaközvetítő Hivatal)

Vermittlungsstelle 21.21

(Közvetítő Iroda 21.21)

53107 Bonn

Telefon: 02 28/713-13 13

Telefax: 02 28/713-14 99

E-Mail: bonn-zav.jobs-und-praktika-im-ausland@arbeitsamt.de

A következő számon tájékozódni lehet az aktuális Leonardo-közvetítő projektekről:

bonn-zav.leonardo@arbeitsamt.de

BMBF

Bundesministerium für Bildung und Forschung
Referat Öffentlichkeitsarbeit
(Oktatási és Kutatási Minisztérium, Tájékoztató Referatúra)
Heinemannstraße 2
53175 Bonn
E-Mail: information@bmbf.bund400.de
Internet: www.bmbf.de

CDG

CDG Carl Duisberg Gesellschaft e.V.
(Carl Duisberg Társaság bejegyzett Egyesület)
Weyerstraße 79-83
50676 Köln
E-Mail: info@cdg.de
Internet: www.cdg.de

Nationale Agentur Bildung für Europa

Beibm: Bundesinstitut für Berufsbildung (BIBB)
(Európai Oktatási Nemzeti Ügynökség a Szakképzési Intézetnél)
Hermann-Ehlers-Straße 10
53113 Bonn
E-Mail: www.na-bibb.de/leonardo

Tájékoztató: a „LEONARDO-DA VINCI-EIN neuer Start” (A LEONARDO DA VINCI – egy új start) c. 16 oldalas kiadvány az európai szakképzési programról itt megrendelhető.

Industrie- und Handelskammern

(Ipari- és Kereskedelmi Kamarák)

A regionális ipari- és kereskedelmi kamarák hasznos tanácsokat tudnak adni a külföldön folyó képzésről.

Így az IHK (Ipari- és Kereskedelmi Kamara Hesseni Munkaközössége) például az „Europass Berufsbildung” (Európai Szakképzési Útleve) címen kiadványt jelentet meg, és az IHK Aachen – egyebek között – együttműködik a Német - Francia Kereskedelmi Kamarával, öt nagyvállalkozás külföldi leányvállalatával, illetve az *Ecole Franco-Allemande de Commerce et d'Industrie-vel (EFACI)*, amely az un. „*Formation alternance*” (alternatív képzés) keretében jó francia nyelvismerettel rendelkező érettségizettek számára Párizsban két éven belül képzést biztosít iparkereskedelmi szak és a nemzetközi kereskedelem témakörében.

Kapcsolat:

IHK Aachen
Theaterstr. 6-10
52062 Aachen
E-Mail: aivens@aachen.ihk.de
Internet: www.aachen.ihk.de

AHK – Auslandshandelskammern

(AHK = külföldi kereskedelmi kamarák)

A következő internetszámon felvilágosítást lehet kapni a különböző külföldi kereskedelmi kamarákról és az általuk felkínált képzési férőhelyekről:

www.ahk.de

Handwerk

ZDH Zentralverband des Deutschen

Handwerks

(Kézműipar a Német Kézműiparosok Központi Szövetsége – ZDH)

Mohrenstraße 20/21

10117 Berlin

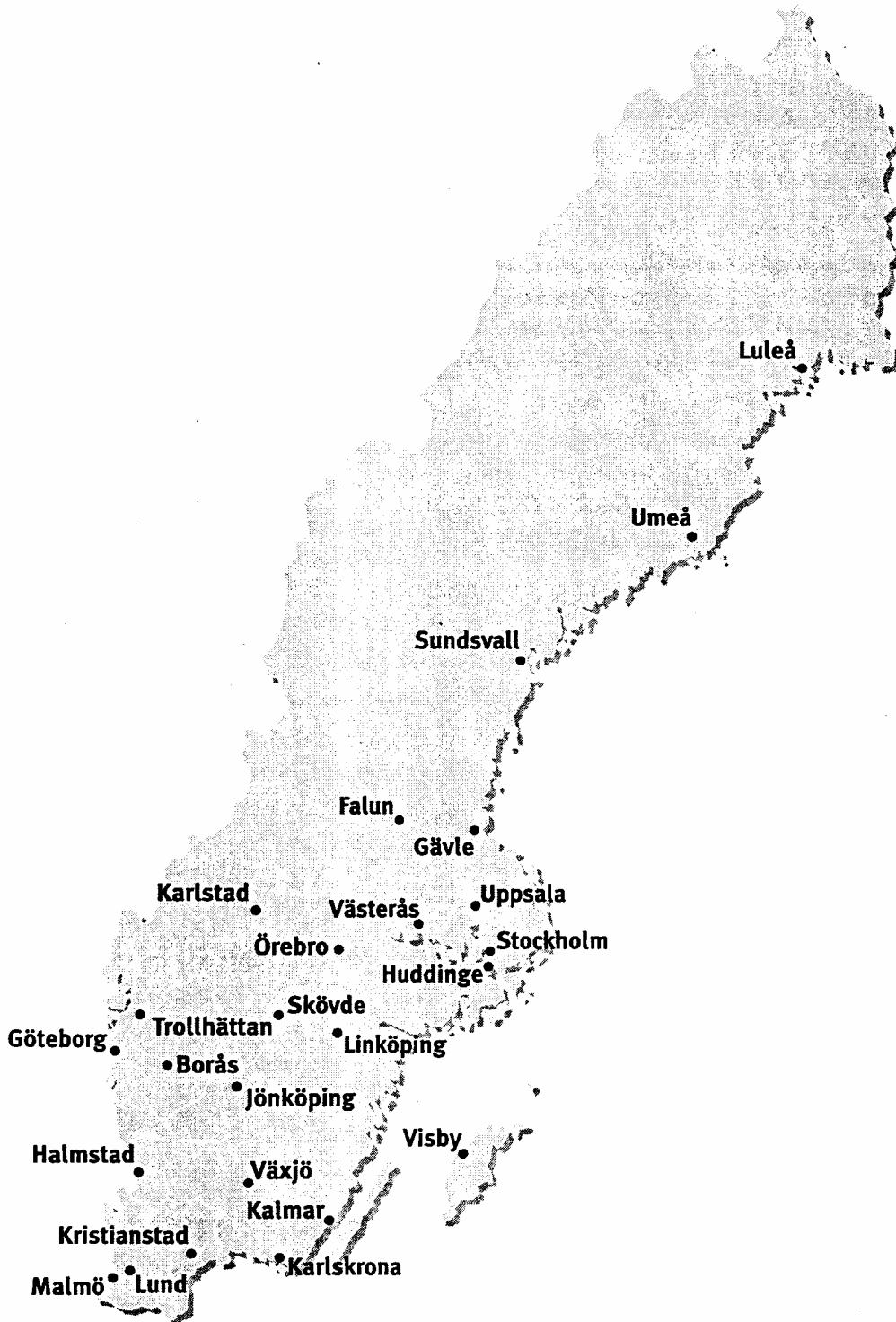
Internet: www.zdh.de

Tájékoztató: Ezen a címen kiadványok, praktikus kézikönyvek kaphatók, a különböző európai alternatív képzési rendszerekről („on and off the job”). A kézikönyv tájékoztatást nyújt a *Prasme-Projekt*-ről, amely az európai kis- és középvállalkozások keretében folyó gyakorlati szakképzést foglalja magába, és jelentős támogatásban részesül a LEONARDO DA VINCI európai szakképzési programból. Ez a lehetőség érdekelhet mindenkit, aki a jól használható szakképzési rendszerekkel rendelkező Belgiumban, Észtországban, Franciaországban, Németországban, Olaszországban, Svédországban és az Egyesült Királyságban a szakképzés iránt bizalmat érez.

Internet: www.prasme.com

Felsőoktatási rendszer

**HOCHSCHULEN
IN SCHWEDEN**

A felsőoktatás áttekintése

Jelenleg a svéd felsőoktatás térképén a következő intézmények találhatóak: 11 állami egyetem, 2 nagy szakfőiskola, mintegy 20 kisebb- és közepes nagyságú főiskola, valamint 10 ápolóképző szakfőiskola és egyedül Stockholmban 7 különböző főiskola az egyes művészeti területeken. Ugyanott található az ország egyetlen privat gazdasági egyeteme, valamint egy további, ugyancsak privat alapítvány által fenntartott műszaki főiskola, amely 1994 óta mint Svédország harmadik privat főiskolája a Jönköpinger Egyetemhez csatlakozott. A legfiatalabb tagok ebben a nagy családban az 1999-ben egyetemmé minősített főiskola Örebro-ban, Karlstad-ban és Vaxjö-ben. A hallgatók száma 1950 óta Svédországban többmint 310 000-re emelkedve mintegy meghússzorozódott.

A felsőoktatási intézmények szervezete

Az 1997-es reform óta az állam bekapcsolódott az egyes egységek életébe olyan területeken, mint a tantervek, valamint az egyes intézményekbe felvehető tanulói létszám. A legutóbbi felsőoktatási reform az egyetemeknek és főiskoláknak viszonylag magas szintű önkormányzatot és autonómiát biztosít. A képzés – ahogyan ez a látható erőfeszítésekből megállapítható – Svédországban magasszintű osztársadalmi feladat, amelyből következően a kormány növekvő figyelmet fordít az intézményekre. Az állam parciális visszavonulása a felsőoktatásügyből azzal járt, hogy az oktatási minisztérium helyére egy – annak alárendelt – Felsőoktatási Központi Hivatal (Högskoleverket) hozott létre az állami felügyelet ellátásának feladatával.

2001 óta ez az intézet hatévenként rendszeresen értékeli az összes intézményt és tanulmányi-, valamint kutatási programot a svéd főiskolákon, amelynek az eredményeit a hallgatók is megismerhetik.

A legmagasabb önigazgatási fórum az egyetemen és a főiskolán az Egyetemi vagy a Főiskolai Tanács. A Tanács tagjainak többségét, valamint a rektort 3-tól 6 évig terjedő időszakra a kormány nevezi ki. Az állami irányelveknek megfelelően a különböző felsőoktatási intézmények grémiumaiban docensi és hallgatói képviselők is választhatók, de az olyan vezetői feladatokra, mint például a dékán és a rektor kinevezik az illető személyt. Az összes határozathozatali joggal rendelkező szervezetben a docenseknek szavazattöbbséggel kell rendelkezniük.

1993 óta a felsőoktatási intézmények finanszírozását is újra szabályozták. Az alapelv az állami pénzekből való részesedés teljesítményhez kötött formája: egy felsőoktatási intézmény teljes költségvetésének 40%-át a beiratkozott hallgatók számához viszonyítva bocsátják rendelkezésre, a 60% a hallgatók tanulmányi eredményeitől függ (az eredményt a vizsgákon és a más oktatási formákban elért pontszámok alapján mérik).

A tanév

A tanév Svédországban is két szemeszterre oszlik. Az őszi szemeszter augusztus közepén vagy végén kezdődik és – megszakítva a kéthetes karácsonyi szünettel – január derekáig tart. A közvetlenül ehhez kapcsolódó tavaszi szemeszter június elején fejeződik be.

Tanulmányok és végzettségek

A svéd tanulmányi rendszerre az **alapstudium** és a kutatóképzés (*forskarutbildning*) kategorikus kettéválasztása jellemző. Mindkét területet már költségvetési tételeket tekintve különböző büdzséből finanszírozzák.

1993 óta az alapstudiumban folyó képzést kurzusokban kínálják fel, amelyekből a hallgatók az általános vizsgarend keretében maguk tudják összeállítani tanulmányuk menetét. Minden kurzusban meghatározott számú pontok (*poäng*) érhetőek el, amelyek a tanulmányi értékelési elvek szerint egy teljes munkahéten egy pont elérésével szaporodhatnak. Egy tanulmányi év megfelel 40 pontnak.

Legkevesebb 80 pont elérése vagy kétéves tanulmány befejezése után meghatározott tanulmányok máris **diplomával** (*högskoleexamen*) fejeződhetnek be.

Egy további tanulmányi év befejezése vagy 120 pont elérése, amelyekből 60 pontot a fő szakból és 10 pontot egy átfogó szemináriumi munka elkészítésével lehet elérni, a jelölt megkaphatja a **kandidátusi** (*Bachelor*) címet.

Egy további tanulmányi év vagy egy átfogó studium 160 ponttal amelynek a fele (beleértve 20 pontot egy vagy két szemináriumi munkáért) egy fő szakból adódik, feljogosít a **magister vizsga** letételére.

Ezek mellett az általános tanulmányi végzettségek mellett az alapstudium olyan tanulmányokat is tartalmaz, amelyek egy meghatározott idejű 2-től 5 évig tartó tanulás után speciális vizsga, úgynevezett **tanárvizsga** abszolválását teszik lehetővé.

Csak annak a hallgatónak, aki legkevesebb három éves tanulmányt (120 pont, amelynek a fele a fő szakból adódik) eredményesen befejezett, ajánlhatja fel az egyetem a PhD tanulmányokat annak érdekében, hogy egy doktorandusz tanulmányokra bocsátást megpályázzon. Az illetékes felsőoktatási intézmény kari tanácsa dönt a kandidátus alkalmasságáról.

Négyéves teljesítendő tanulmány keretében – amelyen belül egy nyilvánosság előtt megvédett átfogó disszertáció is elkészül – lehet a **doktori fokozatot** elérni. A legtöbb fakultás már félúton lehetővé teszi az időközben bevezetett *licenciátus* fokozat elérését, amellyel a kutatóképzés két év után előzetesen befejeződhet és azt később lehet folytatni.

Tanulmányi tanácsadás

Hasonlóan a többi északi országhoz, Svédországban is érvényes az, hogy valamennyi egyetem és főiskola az időközben elkészített **honlapján** többnyire angolul az első előzetes információkat rendelkezésre bocsátja.

Svédország EU csatlakozása révén az utóbbi évtizedben a kooperáció más európai országokkal, nem utolsósorban a felsőoktatás területén gyors ütemben intenzívebbé vált. Több, mint tízszer olyan magas számban látogatnak svéd hallgatók külföldi egyetemeket, mint a 80-as évek végén, és ugyanennyi külföldi hallgató tartózkodik minimum bizonyos ideig tanulmányai folytatása céljából a svéd felsőoktatási intézményekben. Az abszolút oroszánrészt mindkét irányban a SOKRATES / ERASMUS európai csereprogramok hasznosítása adja. Mindazok számára, akik a különböző kínálatok iránt érdeklődnek, részletes tanácsadási lehetőségek állnak rendelkezésre a német egyetemek és főiskolák külügyi hivatalaiban, ahol a lényeges ismereteket a különböző rendelkezésre álló csomagokból elsajátíthatják és kiválaszthatják a számukra alkalmas kurzusokat, megismerhetik a tanulmányi teljesítmények beszámítását, a szállás- és más lehetőségeket.

Svédországban a nemzetközi programiroda (*Internationella Programkontoret*) ad további információkat a SOKRATES csereprogramokról a következő honlapon: www.programkontoret.se

Az egyéb úgynevezett „Free Mover”-ek segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a svéd felsőoktatási intézményekbe jutásnak már ne csak az egyszerű körülményeit és előfeltételeit ismertessék, hanem minden esetben már időben lehetőséget nyújtsanak ahhoz, hogy a fiatalok kapcsolatot építsenek ki a kiválasztott egyetemek, főiskolák titkárságaival.

Egyébként a Svéd Felsőoktatási Hivatal egy egyedi **keresőgépet** rendezett be, amely a hálón rendelkezésre álló információkat a Svédországban lehetséges tanulmányokról és kutatási lehetőségekről ismerteti: safari.hsv.se.

A hallgatók külföldi tartózkodása - tervezés és pályázás

Külföldi tanulmány: Mikor, hol, mennyi ideig?

Mind több hallgató tervezi azt, hogy legalább tanulmányai egy részét valamely külföldi felsőoktatási intézményben abszolválja. Ez abból is következik, hogy a munkaerőpiaci esélyek az egységes európai térségben aktív nyelv-, mentális- és országismerettel lényegesen jobbak, mint enélkül.

Ma az európai creditrendszer (*European Credit Transfer System*) rövidítve *ECTS* révén az egyetemi beszámítási pontok igazolása, átvitele és elismerése a kredit pontok révén lehetséges, ebből következően a külföldi tanulmányok nem feltétlenül jelentik a tanulmányi idő meghosszabbítását. A „**mikor?**” kérdése relatíve egyszerűen megválaszolható. A gyakorlatban célszerű, ha erre az elődiploma eredményes megszerzését követően kerül sor, vagyis abban az időpontban, amikor a jelölt már elsajátítja a szaktudományi alapokat és világossá válik számára, hogy hol tudja a hazai tanulmányait külföldi tanulmányokkal kiegészíteni és gazdagítani. Egyébiránt az ismeretek közvetítésének megismétlése elveszett idő lenne.

Emellett a diplomamunka elkészítését megelőzően folytatott tanulmányok azért is hasznosak, mert lehetővé teszik új szemléletmódok, vélemények, ismeretek hasznosítását, a kutatások legújabb eredményeinek és az egyéni tapasztalatoknak a felhasználását.

A „**milyen hosszú ideig tartson a külföldi tartózkodás?**” kérdésének eldöntését a kitűzött célok határozzák meg. A hallgatók számára egy-két szemeszter mindenképpen elegendőnek látszik. A diplomások esetében ez az időtartam a kutatási megbízatástól függően rövidebb, vagy hosszabb lehet. Emellett azonban egyéb tényezők - mint például a nyelvismeret, a tanulmányi célállomás adottságainak ismerete, a már működő tudományos kapcsolatok minősége, és nem utolsósorban a felkészültség szintje is befolyást gyakorolhatnak a tartózkodás időtartamának eldöntésére. A legtöbb esetben célszerű először egy olyan tartózkodást tervezni – egy nyelvtanfolyam elvégzése, vagy az intézmények között működő kapcsolatok keretében végzett tanulmányok – amely segíthet abban, hogy a későbbi kutatásokhoz kapcsolódó nyitott kérdéseket előzetesen tisztázzák.

Nyitva marad még a „**hol?**” kérdése. Néhányan Németországban is igyekeznek nyomon követni a felsőoktatási intézmények rangsorát, és az újabban használatos „elitképzés”-t követve igyekeznek az egyik vagy másik lehetőség mellett állást foglalni, és külföldön olyan intézményt találni, amely az elit egyetem szerepének felelhet meg. Az északiak számára a már hosszú ideje működő, a lehető legszélesebb népoktatásra épülő tradíciók, valamint közel a népoktatás kezdetétől egy szisztematikusan szervezett iskolaügy következtében egy olyan oktatáspolitikai rendszer valósult meg, amely a szellemi képességek kibontakozását a legnagyobb mértékig támogatja, éppen ezért az elitképzés perspektívája nem alakult ki, vagyis elitképzés ebben az értelemben nem található.

(.....)

Bizonyos az, hogy az Észak legrégebbi egyeteme – hogy csak egy példát vegyünk – a *Carolina rediviva* a svéd Uppsalában egy fejlődő nagyhagyományú almamater rangját élvezzi, de Svéd Egyetemnek vagy Északi Egyetemnek soha nem tartja magát. Nagyon sokszínű és differenciált régóta az a kép, amelyet a különböző felsőoktatási intézményekben szétszórtan működő intézetek, szemináriumok és tanulmányok mutatnak ahhoz képest, hogy egy általános ajánlást az egyik vagy másik intézményről megfogalmazhatnánk.

(...)

A már elsajátított nyelvismeret és hasonlóan a személyes kívánságok, vonzódások, vagy egyéni adottságok a fontosak ahhoz, hogy egy tanulmány helyének megválasztását legitim módon befolyásolják.

(...)

Ebből következően mindenekelőtt általában tanácsos a részben különböző faktorok egész sorát figyelembe venni az alkalmasnak látszó tanulmányi hely kiválasztásakor. Mindenki kérdezze meg önmagát, hogy mit akar, eközben hasznosítson minden összegyűjthető információs forrást, amelynek alapján el lehet dönteni a célt, miközben egy lehetőleg átfogó és pontos kép alakul ki a pályaválasztásról.

Annak a megválaszolására, hogy „hol, mikor, mennyi ideig” történjen a tanulás, szem előtt kell tartani a megcélzott szakmai perspektívát, a személyes életpálya elképzelést, valamint a személyes alkalmasságot, képességet, a felhasználható időt.

- Mindez megéri.

■ Teljesidejű, nappali tanulmányok

Noha egy teljesidejű tanulmány külföldön elvileg lehetséges, azoknak a száma, akik teljes tanulmányaikat külföldön akarják abszolválni, a korábbiakhoz hasonlóan a jövőben is határok között tartott.

Annak a számára, aki későbbi szakmai pályáját külföldön akarja folytatni, vagy olyan végzettséget akar szerezni, amelyhez Németországban nincsenek meg a lehetőségek, a teljesidejű külföldi tanulmányok számos előnnyel járnak. A megszerzett ismeretek, az idegen nyelvi felkészültség és a vendéglátó országban kialakított kapcsolatok azok számára is előnyökkel járnak, akik szakmai tevékenységüket egy globális jellegű gazdasági körben képzelik el, vagy nemzetközi szervezetben kívánnak dolgozni.

Vannak azonban fontos tényezők, amelyeket mindenekelőtt meg kell gondolni. Ezek keretében semmiképpen nem lehet figyelmem kívül hagyni a tervezett célok elérésének finansziális biztosítását. Aki egy skandináviai üdülés horribilis költségeit a más országokban tapasztalt alacsonyabb költségekkel a mindennapokban összehasonlítja, az részben képet kaphat arról, hogy az élet az északi országokban nagyon drága. Részben drágább, mint Németországban, ugyanakkor ismerni kell azt a gyakorlatot, hogy a külföldi pályázóknak az északi országba történő beutazásuk előtt az ott tartózkodásuk időtartamára egy biztos

finanszírozást kell igazolniuk. Annak a lehetőségét, hogy „alkalmi munkával” biztosítja valaki az anyagi feltételeket, a fogadó ország nem akceptálja, és a gyakorlatban is nehezen képzelhető el ennek megvalósítása, mert az egyes szemináriumok, vagy kurzusok költsége az egyes felsőoktatási intézményekben elvileg a felhasznált munkaórák számától függ, és ez egy teljesidejű tanulmányhoz 40 heti órát is elérhet.

Más oldalról az észak-európai országok oktatási minisztériumai a külföldi pályázók esetében – mindenekelőtt akkor, ha egy diplomát a korábbi tanulmányaik során már szereztek – behatárolt mértékben tudnak ösztöndíjas kilátásokat biztosítani ahhoz, hogy a hallgató az adott férőhelyet megpályázhassa. Közelebbit mindenütt az illetékes nagykövetségek tájékoztatóiból lehet megtudni.

Aki teljesidejű tanulmányai során Németországban egy olyan szabályozott szakmát kíván elsajátítani, mint az ügyvéd, az orvos, az állatorvos, vagy a pedagógus, és munkáját a későbbiekben a közszolgálatban kívánja folytatni, annak az alkalmazási feltételekről, illetve az érvényes szakmai képzési követelmények irányelveiről előzetesen pontosan tájékozódni kell.

■ Résztanulmányok

A normális esetben legcélszerűbb és leggyakrabban igénybe vett variáns az egy vagy két szemeszteres tanulmány külföldön. Ez a gyakorlatban egy olyan eredményesen befejezett alaptanulmány, illetve megszerzett diploma után következhet, amelyben a hallgató az általa tanult szaktárgyakból megfelelő áttekintésre tett szert.

Egy külföldi tartózkodás a tanulmányok befejezéséhez akkor ajánlott, ha a diplomamunka a vendéglátó országgal kapcsolatos, vagy levéltári és irodalomtudományi tanulmányok esetében a tartózkodás feltétlenül szükségesnek látszik.

Feltétlenül ajánlatos egy résztanulmány azoknak a hallgatóknak, akik az adott ország földrajzával, történelmével, kultúrájával, vagy nyelvével foglalkoznak.

Annak, aki egy német felsőoktatási intézményben beiratkozott hallgató, és tanulmányai folytatása érdekében egy észak-európai felsőoktatási intézménybe kíván menni, feltétlenül szükséges a diáktitkárságon, az egyetemi külügyi irodában, illetve a betegbiztosításnál időben tájékozódni arról, hogy résztanulmányai megkezdése előtt milyen megoldandó feladatokra kell figyelmet fordítania. A legtöbb hallgató a külföldi tanulmányai idejére szabadságoltatni kívánja magát. A kiiratkozástól azért tanácsoljuk el a hallgatókat, mert ez adott körülmények között veszélyeztetheti a hallgatói férőhelyet, vagy a biztosítási védelem elvesztéséhez vezethet.

■ Integrált külföldi tanulmány

Az integrált külföldi tanulmányok (*Integrierte Auslandsstudiengänge – IAS*) olyan együttműködési megállapodásokra épülnek, amelyeket német felsőoktatási intézmények egy vagy több partnerintézménnyel működtetnek. Ebben az esetben a tanulmányok tartalma összehangolt, így a külföldi tanulmány a hazai tanulmány kötelező alkotórésze.

Ennek keretében gyakran felkínálnak gyakorlatokat. Ezeknek a megállapodásoknak az alapján a megszerzett tanulmányi teljesítmények elismerése eleve biztosított és lehetséges egy olyan kettős diploma kiállítása, amelynek előnyeit a globális munkaerő piacon nem lehet alábecsülni.

■ Képzési kínálatok diplomások számára

Az első, korán megszerzett *Bachelor* vagy *Master* diploma angolszász példája érvényesül az északi országok számos felsőoktatási intézményében. Ehhez kapcsolódik egy ismeretmélyítő tanulmány, egy specifikus tudományos szakemberképzés keretében. Gyakran ezeket a lehetőségeket – különösen amennyiben a doktori fokozat elnyeréséhez vezetnek – konkrét tanulmányi programok keretében kínálják fel. Az észak – európai országok felsőoktatási intézményeiben egy célzott és támogatott internnacionalizálódás jegyében a megfelelő tanulmányi programokat és más postgraduális tanulmányokat időközben sok helyen részben, vagy egészen angol nyelven kínálják fel. Ezáltal megszűnik az a nyelvi sorompó, amely a nem nyelvszakos hallgatóknál gyakran az ilyen programokon való részvétel leküzdhetetlen akadályát jelentette. A doktoranduszok és a fiatal kutatók számára felkínált rövididejű tanulmányok is lényegesen hatékonyabbak és vonzóbbak az előremutató nemzetközi kutatási kooperációkban az angol nyelv használatával.

■ Nyelvtanfolyam

Egyébként az egyetemi oktatás az észak-európai felsőoktatási intézményekben természetesen túlnyomóan az adott ország nyelvén történik.

A rendes nappali tanulmányok esetében ebből következően a megfelelő nyelvismeret alapvető előfeltétel.

A vendéglátó főiskolák a tanulmányokra bocsátást megelőzően általában igazolást kérnek a megfelelő nyelvismeretről, vagy nyelvi vizsgát írnak elő. Amennyiben a jelölt nem rendelkezik megfelelő nyelvismerettel, akkor a nyelvtanfolyam a külföldi tanulmány előkészítésének elengedhetetlen része.

Néhány északi ország felsőoktatási intézménye tanulmányi előkészítő tanfolyamokat kínál integrált nyelvoktatással, más esetben az előadásmentes időben nyári egyetemi nyelvkurzusokat vagy un. nyári egyetemeket szerveznek, amelyeken nyelvtanfolyamok ugyancsak működnek. A nyelvismeret mellett a különböző rövid programok keretében értékes és hasznos ismereteket lehet szerezni az adott országról általában, illetve annak történelméről, kultúrájáról és politikájáról. Németországban a régió országainak nyelvét gyakran el lehet sajátítani népfőiskolai programok keretében, és a német egyetemek is gyakran rendeznek nyelvi képzést az egyes szaktárgyak hallgatói és a vendéghallgatók számára a skandináv, az északi és finnugor szemináriumok és intézetek közreműködésével.

➔ A DAAD évente februárban kiadja az európai felsőoktatási intézményekben szervezett nyelvkurzusok jegyzékét. A könyvet a könyv kereskedelemben el lehet érni, de direkt is megrendelhető a W. Bertelsmann Verlag (kiadó)-nál Bielefeldben (Telefon: 05 21/9 11 01 11. www.wbv.de) címen.

■ Külföldi gyakorlatok és famulatúrák

Kiegészítésként vagy alternatívaként a külföldi tanulmányok keretében lehetséges a külföldi gyakorlat megvalósítása is. Néhány tanulmány esetében a külföldi gyakorlat máris kötelező. Egy rátekintés a szakma külföldi világára nagyon ösztönző lehet, és adott körülmények között lendületet ad a jövőbeni munkahely kiválasztásához is.

A külföldi gyakorlati helyek közvetítését különböző szervezetek széles köre végzi. A lehetőségekről az egyetemek külügyi intézetei, illetve más megbízottak adnak felvilágosítást.

A mérnök- és természettudományos szakok hallgatói Németországban (és más országokban is) az *International Association for the Exchange of Students for Technical Experience – IAESTE* szervezeteihez fordulhatnak. A IAESTE a felsőoktatási intézmények keretében képviselteti magát, illetve Németország esetében a DAAD különböző hivatalai adnak felvilágosítást. A közgazdaságtudományok esetében az *Association Internationale des Etudiants en Sciences Economiques et Commerciales – AIESEC* szervezetei illetékesek azoknak a szakmai kapcsolatoknak a szervezésében, amelyek a felsőoktatási intézményekben ugyancsak elérhetőek. Azoknak az orvostanhallgatóknak, akik a harmadik klinikai szemeszterüket befejezték, és egy hathetes korházi gyakorlatot (famulatúrát) már teljesítettek, fennáll a lehetőség a külföldön folytatott gyakorlat megvalósítására. Közelebbi felvilágosítást az adott intézményekben, illetve Németország esetében a német orvosjelöltek csereszolgálatánál (*Deutsche Famulantaustausch – DFA*) lehet kapni. Megkeresésre a külügyi hivatalok képviselői, a DAAD vagy a Goethe Intézet is rendelkezésre áll.

■ Asszisztens tevékenység, lektorok közvetítése

Egy tanszékhez hozzákapcsolt személyes asszisztensi tevékenység az észak-európai országok felsőoktatási struktúrájában lényegesen ritkább, mint Németországban. Az ilyen asszisztensi munkát szinte mindenkor a tudományos utánpótlás támogatásának szolgálatába állítják, ebből következően csak kivételes esetekben nyitottak ezek a lehetőségek külföldi pályázók számára.

Az utóbbi időben Svédországban találkozunk olyan esetekkel, amelyek keretében a szakszervezet arra törekszik, hogy az idegennyelvi lektori helyek betöltésénél is hazai jelöltek támogatásán elsősorban- a külföldi pályázókkal szemben. Ilyen pályázatokra természetesen csak a konkrét intézmény által kiírt lektori állások adnak lehetőséget. Emellett a DAAD közvetít német nyelvi lektorokat, irodalmi, honismereti oktatókat, szaknyelvi lektorokat (a német gazdasági / közgazdasági nyelv témakörében, stb.) illetve szaklektorokat.

(.....)

Egy lektori állást a pályázó befejezett tanulmányai esetén célozhat meg – a gyakorlatban germanisztika fő- vagy mellékszak elvégzése után – és lehetőleg oktatási gyakorlattal a „német, mint idegen nyelv” tanításában. A korhatár 35 év, a maximálisan támogatott időtartam öt év.

➔ A lektori állásokat minden év őszén a *ZEIT* c. újság, illetve a *DUZ (Deutsche Universitätszeitung)*, valamint az Internet a www.daad.de címen teszik közzé.

■ Egyetemi, főiskolai oktatók cseréje Rövid és hosszú idejű docentúrák

A hallgatók egyetemi- és főiskolai képzésének további internacionálódása következtében növekvő jelentőségű a felsőoktatási intézmények oktatóinak cseréje. Ez természetesen a különböző országok esetében kölcsönös. Németországban a *DAAD* rövid és tartós docentúrákat közvetít az egyetemek között. A rövid időtartamú cseretartózkodás egytől hat hónapot foglal magába, a tartós külföldi docentúra hat hónapot és maximum öt évet foglalhat magába. A 14 nap és egy hónap közötti csereprogramok esetében a *DAAD* un. mobilitási támogatást nyújt a pályázók kezdeményezése alapján.

➔ További információk az egyetemi, főiskolai oktatók közvetítésével kapcsolatban a *DAAD* 313 sz. referatúráján kaphatók.

Pályázati eljárások

■ Tanulmányokra bocsátás – előfeltételek, eljárások

Tekintettel arra, hogy a tanulmányokra pályázók száma mintegy négyszer nagyobb a rendelkezésre álló felsőoktatási férőhelyeknél, Svédországban általában valamennyi tanulmányi szakon intézménybe jutási korlátok érvényesek.

Az egyetemi tanulmányokra bocsátás követelményei általános és különleges kvalifikációkra bonthatók.

Az egyetemi alaptanulmányokra való felvétel általános előfeltételeihez a következők tartoznak:

- igazolás egy gimnázium felső tagozatának eredményes befejezéséről, vagy egy egyenértékű intézmény eredményes abszolválásáról (érettségi bizonyítvány),
- nagyon jó szóbeli és írásbeli angol nyelvismeret, amelyet egy általános nyevteszt (TOEFL 550 ponttól, vagy *Cambridge First Certificate*)
- elégséges szintű írásos és szóbeli ismeret a svéd nyelvből, amely a külföldi hallgatók TISUS nyelvteszt eredményes abszolválásával igazolható.

A speciális tanulmányokra bocsátási előfeltételek az egyes tanulmányok szerint változnak, és az ezzel kapcsolatos követelményeket valamennyi felsőoktatási intézmény önállóan rögzíti és értékeli.

A legtöbb tanulmányhoz a szükséges pályázati dokumentumokat megfelelő információs anyaggal kiegészítve – minden esetben csak svéd nyelven – be lehet szerezni a Nemzeti Felvételi Irodánál (*Verket för högskoleservice*) februártól a következő őszi szemeszterre. (pályázási határidő: április 15), és július / augusztustól lehet beszerezni a dokumentumokat a tavaszi szemeszterhez (pályázási határidő: október 15). Az első tanulmányokra bocsátási igazolásokat júliusban, illetve decemberben adják ki.

A pályázatot csak akkor fogadják el, ha a kielégítő svéd nyelvismeretet igazoló bizonyítványt mellékelik. Ez alól kivételt csak azok a pályázók képeznek, akik kizárólag angol nyelven folyó tanulmányi programban kívánnak résztvenni.

Az alapstudium keretében folyó speciális tanulmányok, illetve valamennyi posztgraduális tanulmány esetében a pályázás az egyes felsőoktatási intézmények, illetve illetékes intézetek hatáskörébe tartozik. A pályázók kiválasztása vagy a benyújtott bizonyítványok, vagy annak az országosan felkínált egyetemi alkalmassági teszt eredményei alapján történik, amelynek a pályázó önként alávetetheti magát.

Meghatározott tanulmányok esetében, mint az orvostudomány, a pedagógia és a képzőművészet még egy speciális kiválasztási teszt is alkalmazásra kerül, amely írásos és szóbeli vizsga formájában felvételi beszélgetések vagy munkapróbák keretében történik.

■ Nyelvi előfeltételek

Eltekintve az angol nyelven felkínált néhány tanulmányi programtól, Svédországban semmilyen tanulmány végzése nem lehetséges a svéd nyelv megfelelő ismerete nélkül.

A nyelvismeret értékelésére egy egyedi tesztet fejlesztettek ki: *Test i svenka för universitets – och högskolestudier, TISUS*. Ezt a tesztvizsgát Svédországban évente minimum két alkalommal a Göteborgi-, a Linköpingi-, a Lundi-, a Stockholmi-, az Umeai és az Uppsalai egyetemen, valamint néhány külföldi nagykövetségen lehet letenni (a vizsgadíj jelenleg 1800 svéd korona, átszámítva mintegy 200 euro). Németországban ezek a vizsgák a következő egyetemek Északi Intézeteiben tehetők le: a Kieli-, a Hamburgi-, a Berlieni-, a Bonni-, a Frankfurti és a Müncheni Egyetemen. A felsorolt egyetemek, valamint a skandináv intézetekkel rendelkező német főiskolák általában indítanak svéd nyelvtanfolyamokat.

Svédországban működik két egyetem, a Linköpingi Egyetem és az Umeai Egyetem, ahol korlátozott számban felvesznek hallgatókat előzetes svéd nyelvismeret nélkül is, amennyiben részt vesznek egy egyéves időtartamú felkészítő- és nyelvi kurzuson, amelynek a végén leteszik a *TISUS* tesztvizsgát.

➔ Az Északi Nyelvek Intézete a Stockholmi Egyetemen rendelkezésre bocsátott egy internetoldalt – svéd nyelven – amely a *TISUS*-sal kapcsolatos minden tudnivalót tartalmaz: www.nordiska.su.se/TISUSutland/utltisus.html#var.

Végezetül még egyszer fel kell hívni a figyelmet arra, hogy nemcsak a svéd nyelv magasszintű ismerete, hanem az angol nyelv minimális ismerete is előfeltétele Svédországban a tanulmányokra bocsátásnak, ugyanis a mindenkor kötelező tantárgyak előadói nem kis része az angol nyelvterületről érkeznek.

■ A tanulmányi idő beszámítása és a hozott érdemjegyek elismerése

Az európai harmonizációs törekvések keretében a tanulmányi eredmények és a tanulmányi idők kétoldalú elismerésével a Svéd Felsőoktatási Központi Hivatal foglalkozik, amely egy *National Academic Recognition Information Center (NARIC)* része. A gyakorlatban ez az intézmény mindenekelőtt a már megszerzett egyetemi végzettségek, illetve fokozatok elismerésével foglalkozik. A hallgató által hozott tanulmányi teljesítmények elismerése gyakorlatilag annak az egyetemi, illetve főiskolai intézménynek az illetékessége, ahol a jelölt tanulmányait folytatni kívánja.

Amint nem is lehet másként elvárni, Svédországban is széles mértékben alkalmazzák az *European Credit Transfer System-et (ECTS)*. Ez azért célszerű, mert a hozott tanulmányi érdemjegyek elismerésekor lehetséges az *ECTS* pontok átszámítása.

Gyakran megkövetelik, hogy a pályázati dokumentumhoz a külföldről hozott fordítást is csatolják.

A Svédországból hozott tanulmányi eredmények elismerésénél abból a formulából kell általában kiindulni, hogy egy pont a svéd rendszerben *1,5 ECTS* pontnak felel meg.

Egyébként – éppen azért, ami a Svédországból hozott tanulmányi eredmények elismerését a német felsőoktatási intézményekben illeti – határozottan ajánlott már a kiutazás előtt megbeszélést folytatni a német felsőoktatási intézmény tanáraival, valamint az egyes intézmények külügyi intézeteivel.

A Svédországban szerzett végzettségek, valamint egyetemi fokozatok elismerésével kapcsolatban – a teljes tanulmányok abszolválása esetén – általában a tartományi kultuszminisztériumok nyújtanak felvilágosítást.

Külföldi tanulmányok – költségek és támogatás

Tandíjak

A svéd felsőoktatási intézményekben semmilyen általános tandíjat nem kell fizetni. Ugyanakkor valamennyi beiratkozott hallgató számára kötelező az egyes felsőoktatási intézményekben működő diákegyesületi tagság. A tagdíj 300-400 korona (32-42 euro) szemeszterenként, és ezért a tagok szociális kedvezmények egész sorát vehetik igénybe. A belépést követően hozzávetőleg egy hónapon belül kapják meg a diákok a svéd diákegyesületek központi szervezete részéről (*SFS*) a tagsági okmányt. A tagsági kártya birtokában külön tarifával lehet utazni Svédországon belül vonaton, autóbusszal és repülőgéppel.

Finanszírozási lehetőségek

■ A DAAD ösztöndíjai

Tekintettel arra, hogy a fejezet kizárólag a német fiatalok által pályázható DAAD ösztöndíjakat mutatja be, ennek részletes ismertetésétől eltekintünk. Ugyanakkor jelezzük, hogy az érdeklődők a különböző programokról, illetve a pályázatokhoz szükséges nyomtatványokról a következő internet számon kaphatnak tájékoztatást, valamint ugyaninnen lehívhatnak dokumentumokat.

www.daad.de/info-f-d/foerderprogramme/stipendiendebank/startseite/index.html.

(...)

■ A vendéglátó országok ösztöndíjai

Az észak-európai államok aktuális ösztöndíjkínálatairól az egyes országokban működő nagykövetségek megfelelő tájékoztatást nyújtanak.

■ Az Európai Unió programjai

(...) A SOKRATES / ERASMUS által támogatott csereprogramokról tájékoztatást nyújtanak a DAAD EU munkacsoportjai és az egyetemi külügyi hivatalok.

➔ A DAAD évente megjelenteti a *Studienland EU – Kooperationsaktivitäten deutscher Hochschulen* c. kiadványt. Az interneten a következő címen lehet tájékozódni a SOKRATES keretében választható felsőoktatási intézményekről:

www.europa.eu.int/comm/education/socrates/erasmus/institutions/default.htm.

■ Az egyetemi partnerségek

A felsőoktatási partnerségek hálója a német és az észak-európai egyetemek és főiskolák között vastagon beszótt és állandóan bővül. Jelenleg Svédországgal 466 egyetemi, főiskolai partnerség működik.

(....)

➔ Bővebb tájékoztatást az egyetemi, főiskolai kooperációkról a Rektori Konferencia Internet kínálatáról lehet hívni: www.hochschulkompass.de.

A külföldi – BAFÖG

Mit támogatnak?

A BAföG (Bundesausbildungsförderungsgesetz – Szövetségi Képzéstámogatási Törvény) módosítása következtében a német állampolgárok külföldi tanulmányok támogatására is igénybe vehetik a különböző anyagi eszközöket. Tekintettel arra, hogy a hivatkozott törvény a német fiatalok tanulmányait támogatja, ismertetésétől eltekintünk. A szöveg megtalálható a jelen országmappa németnyelvű A 33.1 – 08/02 – A 33.2 – 08/02 oldalain (a ford.).

Útibeszámoló: Egy régóta ápoltság kívánság a megvalósulás útján

A szerző Kerstin Larsson 1999/2000 téli szemeszterén tanult a Stockholmi Egyetemen.

Először úgy látszott, hogy Stockholmban álmaim szétpukkannak, mint egy szappanbuborék. Egy fontos fax a bejelentkezési dokumentumokkal Svédországból a Berliini Művészeti Főiskolára tartva elveszett. Ugyanebben az időben Stockholmban is lejárt a határidő a téli szemeszterre való beiratkozáshoz. Számos telefonálás és az egyetem külügyi hivatala, valamint **Bustamantes prof.** személyes beavatkozása eredményeként végülis minden rendbe jött az utolsó pillanatban.

Éppen ezért mindenkinek, aki tanulmányait tekintve külföldi felsőoktatási intézmény iránt érdeklődik, csak azt tudom javasolni, hogy a kitöltendő formanyomtatványok elkészítése során a tervezést időben kezdje meg és mindig az illetékes helyen.

Lakáslehetőség

Normális esetben az ERASMUS – hallgatók számára biztosítanak egy szobát a Stockholmi Központi Lakásközvetítő *SSSB (Stiftelsen Stockholms Studentbostäder)* közreműködésével. Ehhez azonban a pályázónak időben ki kell töltenie a bejelentkezési dokumentumot – amelyet én viszont nem kaptam meg időben -, és 2500 svéd koronát át kell utalni az *SSSB* számlájára. A jelentkezési lapon a szálláslehetőséget illetően a következő lehetőségek vannak: egy szoba, egy diákfolyosón saját fürdővel és közös konyhával, vagy egy olyan lakás amelyet egy másik dákkal meg kell osztani. Számos cserediák az utóbbi választási lehetőséget kéri, világos, hogy elnyerése hihetetlennek tűnik. Ami azonban mindenekelőtt nem szerepel a jelentkezési lapon, az az, hogy ezek a lakások egy olyan területen vannak, amely 50 percre Stockholmtól található déli irányban, és nem is a legjobb névre hallgat: Alby. Bár egy jó földalatti összeköttetés működik az Alby és az Uni között, esténként azonban az utolsó kocsit 0.37-kor elmegy – és mindenki meggondolhatja mennyi stresszel jár az, hogy minden nap két órát kell számolni az utazásra. Ha Te az *SSSB* jelentkezési lapot töltöd ki, akkor jelöld meg kereszttel mindig a *Lappkärrsberget*, mint opciót (ahogyan a *Lappis* diákterületet nevezik). Stockholmnak ez a legnagyobb diákokkal benépesített városrésze, bár egy gettónak tűnik, azonban az Uni-tól csupán öt perc alatt elérhető gyalog. És Lappis-ban mindig történik valami. Tekintettel a jelentkezési dokumentum problémájára, nekem ez a választási lehetőség sajnos nem adatott meg. Szerencsémre azonban családi kapcsolatom van Stockholmban, így először a nagynénihez érkeztem. A lakáskeresés „stresszesen” történik. Én leszakítottam egy „kereső cédulát” az összes lehetséges hirdetőtábláról az egyetemen és a diákokthoz, e munkámban azonban nem voltam egyedül. Mindenesetre száz körüli telefonbeszélgetést bonyolítottam le segítséget kérve, mint például így: kétségbeejtő a helyzetem: Rendes nem dohányzó nő, rendezett anyagi helyzettel keres....

Az első napomat Stockholmban reményeim szerint másként képzeltem el. Végezetül azonban hihetetlen szerencse ért. Egy kis szakadozott papírdarabkán valaki albérletként felkínálta diákokthoz szobáját. Hála Istennek már az első napon szerencsém volt (figyelem Svédországban az ember szerencse nélkül elveszett).

Felhívtam a hirdetőt, megállapodtunk az időpontban és megkaptam a szobát egy csodálatosan szép diákokthozban a műszaki egyetemen. Ehhez hozzá kell tenni: hivatalosan tiltott a diákokthozban szobák albérletbe adása, ennek ellenére sokan gyakorolják. Nem csoda – tekintettel a feszült helyzetre a lakáskörülményekre illetően Stockholmban. Sok hallgató rátesz még a hivatalos SSSB-lakásárra egy párszáz koronát annak érdekében, hogy maga valamint tudjon keresni az üzleten. Az a tapasztalatom, hogy Stockholm belvárosában egy szobát közel kedvezményes áron is lehet bérelni. Normális esetben egy diákokthozban szoba havi bérleti díjánál 2000 és 2500 svéd koronával lehet számolni (mintegy 225-280 Euro). Ez a teljes összeg, mert a szobák csupán 16-20 négyzetméter alapterületűek.

Orientációs hét

Augusztus 16-án kezdődött a téli szemeszter a cserhallgatók számára egy orientációs hét keretében, amelyet nagyszerűen megszervezték és figyelemmel kísérték. Én valóban megcsodáltam, hogy mennyi munkát fordít mindkét nemzetközi relációs koordinátor – két alkalmazott hallgatólány – erre a tevékenységre. Az első nap be kellett iratkoznom és máris találkoztam egy tipikusan svéd jelenséggel: a sorbaállással. Aki Svédországban egy üzletbe, vagy egy hivatalba belép, mindenképp egy sorszámot (*kölapp*) kell húznia. Elektronikus táblák mutatják, hogy az illető mikor kerül sorra. Hosszú kígyózó sorok állnak még a közös éjszakai klubok és bárók előtt is. Itt nincsenek számozott cédulák, itt az fontos, hogy az ajtóban állóra jó benyomást keltsünk. Pontosan ezt kell nekünk cserediákoknak is megtennünk. Először abban az intézetben kellett regisztráltatni magunkat, amely cserediákként meghívott bennünket, és kifizette számunkra a díjat a *Studentkåren*-ért. Svédországban minden beiratkozott hallgatónak tagjának kell lennie a *Studentkåren*-nek, az Általános Diákszervezetnek, és itt tagdíjat is fizetni kell. Ezért azonban valamit kínálnak is: **a sárga diákigazolványt**, amelynek formája egy csekk-kártyára hasonlít, és amelyet a diákszervezet postán fog megküldeni, és ami belépőjegyként szerepel számos vendégségbe és további egyetemi programokba, továbbá ennek felhasználásával kedvezményes múzeum- és színházbelépőt lehet kapni, és ezen kívül olcsóbban lehet vasúton és repülővel utazni. (Sajnos ez nem érvényes a stockholmi helyi közlekedésre.)

Az orientációs hét programja számos információs rendezvényt ölel fel a főiskolai rendszerről, az egészségügyi rendszerről, az egyetem különböző szervezeteiről és egyesületeiről, emellett azonban sor kerül egy *City Quiz Walk*-ra, egy üdvözlő fogadásra, továbbá sportrendezvényekre és egy partira. Ahogy mondtam, a program nagyon jó volt, és a cserhallgatók iránti figyelmesség első osztályúnak minősíthető. A hallgatók ezen az E-mail-en minden hónapban kapnak egy „Newsletter”-t azokról a rendezvényekről, amelyet a diákközpontok speciálisan a külföldi hallgatók számára szerveztek.

Néhány cserediáknak szerencséje volt és tartózkodása idejére egy mentor közreműködésére számíthatott, aki egy svéd hallgató volt és mint egy bébiszitter, tanácsadó és kontakt személyként végezte munkáját.

Oktatásügy

Svédország

Sajnos kevés az olyan stockholmi diák, aki egy mentor extra strapájára vállalkozik, és éppen ezért a legtöbb diák az ERASMUS hallgatók közül – így én is – nem részesül ebből a kedvezményből. Éppen ezért állnak rendelkezésre a nemzetközi diákköordinátorok tanáccsal és munkával a cserediákok számára.

Campus

Mint a társadalom- és gazdaságkommunikációs szak hallgatói egy önálló épületben tanultunk az Einstein parton és a Mierendorff téren. A Stockholmi Egyetem campusa nekem nagyon tetszett. Bár az egyetemi épületek önmaguk nem voltak építészeti szépségek, de a sok pázsit és a nagyszámú kellemes kávéház és étterem ahhoz vezetnek, hogy az ember az Uni városában az előadásokon és szemináriumokon kívül is jól feltalálja magát. Itt az ember mindig talál időt naponta a két-három kávészünetre (svédül fik-nek hívják) ahhoz, hogy barátaival találkozzon. A menza (*Restaurant Lantis*) nagyon kellemes és finomak az ételei, de sajnos valóban drága. Egy standard étkezés mintegy 40 svéd korona (4,50 euro)

A Campus-ban található ezek kívül az *Unibibliothek*. Ha itt valaki helyet akar kapni, akkor korán kell felkelnie, mert késő délelőtt már a legtöbb olvasóhely foglalt. A kurzuskönyvtárakban valamennyi könyv megtalálható, amelyet a szeminárium irodalomjegyzéke tartalmaz, és egy hétre vagy egy napra kölcsön is vehető. A legtöbb hallgató másolja a könyveket a szemináriumokhoz (így rendszeresen hosszasan kígyózó sorokból áll a másoló berendezések előtt), mert a szakirodalom drága. Ahhoz azonban, hogy valaki egy szemináriumot eredményesen elvégezzen a szükséges könyveket (a gyakorlatban 4-5 darabot) be kell szereznie.

Egyetemi rendszer

A legtöbb ERASMUS - hallgató egy szemeszterben marad, és ezzel 20 szemeszterhét esetén 20 pontot kap. Ez azt jelenti, hogy a hallgató összességében négy kurzuson tanulhat, mert a legtöbb egyetemi kurzus öt pontot foglal magába. Svédországban azonban nem minden kurzus látogatandó egyidőben, mint nálunk, hanem mindig szépen egymás után sorban. Az én első kurzusomat például *projektorganisation*-nak (projekt-menedzsment) hívták és augusztus derekától szeptember derekáig öt hétig tartott (és ezért öt pont járt).

Ugyanebben az időben az előadásaim és szemináriumaim csak ezen az egy kurzuson belül voltak. Ez túl kevés nekem, csak egy kurzus – gondoltam az elején, később azonban gyorsan jobb belátásra jutottam. Minden héten házi feladatok, egy projekt munka team-ben, minden héten kis irodalmi zárthelyi a könyvekről, amelyeket a kurzuson belül olvastunk, továbbá egy átfogó házi feladat elkészítése. A kurzusok valóban mindig nagyon intenzívek. Nekem a rendszer nagyon tetszett: az ember valóban egy témára koncentrálhat intenzíven, és azt is pontosan tudja, mit kell megtanulnia és elolvasnia. Az volt az érzésem, szakmailag is helyes, amit megtanultam.

Bank, telefon és egészség

Minden svéd rendelkezik egy **személyi számmal**, amely a születési dátumát és egy négyjegyű számot tartalmaz (pl.78.09.12. – 2137).

Olyan vidám dolog ez a külföldi számára: enélkül a szám nélkül Svédországban nem lehet létezni. Így például gyakran nem lehet egy bankszámlát megnyitni, vagy egy Handy-szerződést megkötni. A személyi számot a külföldi mindenesetre csak akkor kapja meg, ha több mint egy évig tartózkodik az országban. A diákszövetség (*Studentkåren*) azonban megállapodott néhány bankkal arról, hogy a diákok számára személyi szám nélkül is számlát nyitnak.

Ami a Handy-kezt illeti, működik egy ismételten feltölthető *prepait-kártya* – amelyet a legtöbb cserehallgatónak megadnak – egy állandó telefon-összeköttetés, a magas díjak és a hosszú várakozási idő miatt azonban ez valójában nincs. Ezenkívül Svédországban mindenki úgy ahogy egy „Handy”, és én hozzáteszem, hogy én is ott lettem meggyőződéses mobiltelefonáló. Ez praktikus, teljesen normális (az a kínos faktor, amelyet Németországban gyakran meg lehet figyelni – definitíve érdektelennek, felszínesnek tűnik) és valóban elérhető (minden esetre olcsóbb, mint itt!).

Az elutazás előtt a hallgatónak a betegpénztárnál el kell kérnie az E-111.sz.formanyomtatványt, illetve biztosítási igazolást, amelyet akkor kell kitölteni, ha az orvoshoz meg. Ellenkező esetben minden vizsgálat 120-300 svéd koronába kerül, amelyet saját zsebből kell fizetni.

Szabadidő

Azt a hírt, hogy a svédek hallgatóg befelé fordulók lennének, szeretném megcáfolni. Tapasztalataim szerint a svédek – különösen néhány sör után – szívesen barátkoznak és szeretik angol nyelvismeretüket a külföldi „áldozatnak” bemutatni. Az egyetemen minden héten különböző diszkó – és báresték vannak. A tapasztalat szerint ezek az első szemeszterhéten valóban jók (meg kell látogatni!), később azonban erősen megritkúlnak.

A svéd éjszakai élet egyik sajátossága, hogy minden diszkó és klub előtt a hétvégén hosszabb-rövidebb sorokat lehet megfigyelni. A népszerűbb lokáloknál nagyon nehéz az ajtóőrző mellett besurranni, így hosszú várakozási idővel kell számolni. Kígyózó sorok akkor is összeállnak, ha a diszkó vagy klub még nincs tele vendéggel. Szomorúan kell minden éjszakai bagolynak demonstrálni, hogy milyen kérdéses az esélye. Ezt meg kell szokni ..... Aki a kígyózó sorokat meg akarja kerülni annak már 22 óra előtt célszerű egy étterembe vagy sörözőbe bemenni és étkezni, vagy sörözni, mert amikor a diszkó később kinyit, már bent van. Ennek a stratégiának azonban van egy hátránya: nagyon sokba kerül. (Lásd a következő fejezetet!)

Oktatásügy

Svédország

Egy szót az alkoholról. Az alkohol a svédek problémája. Bár közösségen kívül isznak, de igazi, jó érzéssel ezt nem élvezik. A szigorú svéd alkoholtörvény és a magas árak (magas büntetődíjak) miatt lényegesen csökkentik az ivás élvezetét. Mindent, ami több mint 3,5% alkoholt tartalmaz, csak az állami monopól üzletekben – *Systembolaget* – lehet vásárolni. Ezek hétköznap 9-18 óra között vannak nyitva, és pénteken 17 óra körül az üzletek előtt – a tapasztalatok szerint – kaotikus viszonyok uralkodnak. (Ezért ebben az időpontban ezt célszerű elkerülni.) Az árak magasak. A sör 11 svéd koronától, a bor 48 koronától kapható, és ennél drágább a több alkoholt tartalmazó ital. Így egy üveg vodka 190 svéd koronától kapható. Aki tehát egy svédnek valódi örömet akar szerezni, az már külföldről magával hoz néhány üveg finom italt. Én nem talákoztam olyan svédrel, aki nem hozta volna szóba az alkoholpolitikát. Ennek ellenére a parlamentben nyilvánvalóan még a fennálló rendszer mellett áll a többség. Azt, hogy a svédek a szigorú körülmények miatt kevesebbet isznak, nem lehet megállapítani.

Költségek

Svédország drága, Stockholm még drágább. Tapasztalataim szerint jó 650-750 euroval kell egy hónapban számolni (beleszámítva bérlet, Handy). Biztos olcsóbban is lehet élni, de a cserediák természetesen rövid idő alatt sok mindent akar látni és igénybe venni. Tekintettel az abnormális sörárakra – nem gondoltam volna, hogy én öt eurot egy pohár sörért kifizessek – az ember gyorsan nagyon sok koronát el tud költeni. Aki mellékesen még dolgozni is szeretne, annak az adóhivatalnál (*Skattemyndigheten Götgatan auf Södermalm*) kell bejelentkeznie. Bár mint EU polgárnak a munkavállalási engedély nem probléma, ugyanakkor sztaftos 25%-os adót kell fizetni. Néhány ár: diákokthoni szoba: 2000-2500 svéd korona, sör egy „Storstark” (0,4 l-es standard sör, 5,3% alkoholtartalom), az állami alkohol üzletben 11 és 16 korona közötti, a kocsmában 30 (helyben fogyasztva) és 50 korona (a bolt azonnali elhagyásával!), mozi 70-75 korona.

Stockholm

Tudom, hogy már említettem azt, hogy Stockholm számomra még mindig az álmok városa. Stockholm egy nagyváros, de vonzóan és kellemesen még mindig kicsi. Stockholm egy pulzáló gazdasági központ, és mégis egy üdülőterület, Stockholm „trendy”, és mégis a svéd hagyományok tükré. Az „Észak Velencéje” lakosainak száma szűk egymillió és városrészek szerint épül, amelyek a Mälarsee (Malertó) és az Ostsee (Keleti tenger) között terülnek el. A következmény: az ember néhány lépést tesz, és már a víznél találja magát, nyáron mindig fürdőzet és csónakázhat. Aki az építészet iránt érdeklődik, igényét a saját költségére elégítheti ki. Az egyik ház szebb és történelmi értékekben gazdagabb, mint a másik. Svédország különösen szép nyáron (júniustól szeptember elejéig). Ebben az időszakban a napok végtelenül hosszúak és a hőmérséklet a 25 C° körül mozog. Télen sajnos fordított a helyzet: a napi világosság csupán hat óráig tart (9-15 óra között). Ilyenkor nagy a havazás esélye. A város azonban ekkor álomszerűen szép.

Végezetül ...

Természetesen egy külföldön eltöltött szemeszter mindig nagyon szép személyes élményekkel és tapasztalatokkal jár. Számomra Stockholm egy régen vágyott kívánság, amely végre teljesült, és a magas Északon töltött fél év legjobb élményeim és tapasztalataim része. Számos cserediák számára nem Svédország volt az első helyen a tanulási szándékok között, hanem többen eredetileg Angliában, vagy Franciaországban akartak tanulni, ahol azonban a nagyszámú jelentkező miatt ez nem sikerült. Én azonban nem találtam semmi okot arra, ami azt indokolta volna, hogy az első helyen ne Svédországot kérjem. Mindnyájan meghatottak voltunk, és a búcsúzáskor néhány könnycseppet is le kellett törölni. Én valóban állíthatom, hogy ilyen rövid idő alatt ennyi kedves és kellemes embert még nem ismertem meg. Ennek az is az oka, hogy az ember külföldön sokkal nyitottabb és barátságosabb a kapcsolatépítésnél, és ez nagyon pozitív. Egy külföldi szemeszter racionális haszna behatárolt, de az érzelmi haszon vagy tapasztalat, ami más emberekkel kapcsolatban megérint és amit magunkkal hozunk, hosszú ideig nyomot hagy emlékeinkben. Hosszú ideig tart, amíg az ember visszatérve ismét megtalálja „rég életét”. És valóban az élet nem ugyanolyan, mint amit a külföldi szemeszterre utazás előtt itthon hagytunk, és amelyet ismét folytatnunk kell. Az a sok új tényező a látásmódunkban, amelyet külföldön nyertünk, a további életünket jelentősen befolyásolja, és szerencsére bizonyos szempontból meghatározza. A magam részéről Stockholmot a legmelegebben tudom ajánlani: Uni, város, ország, emberek és az éjszakai élet – itt egész egyszerűen minden nagyszerű.

Szakmai továbbképzés

Felnőttképzés

A felnőtt állami iskolai képzést az oktatási törvény szabályozza. Ez magában foglalja a helyi felnőttképzést, a szellemileg sérültek felnőttképzését, és az alapvető svéd nyelvoktatást a bevándorlók számára. Hasonlóan, mint a fiatalok oktatása és képzése esetén, az oktatásügynek ezért a részéért a felelősség a községeké.

Községi (kommunális) felnőttképzés

A községi (kommunális) felnőttképzés 1968 óta működik. Az 1992 / 93-as tanév óta ez a képzés magába foglalja az alapfokú iskolai felnőttképzést, a gimnáziumi szintű felnőttképzést és a felnőttek gimnázium utáni (szak) képzését. A községi oktatás formális kvalifikációhoz vezet az egyes szakterületeken, vagy olyan végzettséget ad, amely egyenértékű az alapfokú iskolák vagy a gimnáziumi szintű iskolák záró bizonyítványával. Az oktatás önálló kurzusok keretében történik, amelyeket úgy kell megszervezni, hogy a résztvevők a tanulásukat a szakmai tevékenységükkel időben egyeztetni tudják. A résztvevők számára adott a lehetőség saját szakképzési programjuk személyes összeállításához, továbbá kombinálhatják az alapszintű és a gimnáziumi szintű képzésük kurzusait.

Az alapfokú felnőttképzés azokat az ismereteket és készségeket közvetíti, amelyek megfelelnek a kilenc osztályos alapfokú iskolában oktatott tananyagnak. A felnőttképzésben való részvétel ezen a szinten minden polgár számára alapvető jog, és a kínálat a községek részéről kötelező.

A gimnáziumi szinten folyó felnőttképzés ugyanazokat az ismereteket és készségeket közvetíti, amelyek a fiatalok gimnáziumi képzésében oktatott tananyagnak megfelel. A felnőttképzés keretében ugyanazokat a kurzusokat és szakokat kínálják, mint a fiatalok gimnáziumaiban. A 20 évnél idősebb fiatalok számára nincs lehetőség a gimnáziumi szintű felnőttképzés igénybe vételére, a községek azonban kötelezettek arra, hogy felkarolják az ilyen jellegű kezdeményezéseket és képzési kínálatokat nyújtsanak, figyelembe véve egyes érdeklődők általános igényeit, vagy egyéni szándékait.

A gimnáziumot követő képzés feladata a felnőttek körében olyan szakmához kötődő kurzusok felkínálása, amelyeket az iskolák a fiatalok számára is elérhetővé tesznek. Ezek a kurzusok a gyakorolt szakmával kapcsolatos ismeretek elmélyítését éppúgy szolgálják, mint egy új szakmához szükséges készségek elsajátításának keretét.

A kvalifikáló (minősítő) szakmai képzés

Ezt a képzési formát 1996-ban vezették be annak érdekében, hogy új ismeretek elsajátítását tegyék lehetővé különböző kurzusokon, új képzési formákat vezessenek be és bővítsék a kurzusok szervezőinek körét. Ez a képzési forma egy pilóta-projekt, amely a minősítő szakképzés állami bizottságának felügyelete mellett működik.

Felnőttképzés a szellemileg fogyatékosok számára

A felnőttképzésnek ez a formája megfelel a szellemileg sérült gyermekek tanítása keretében feldolgozott tananyagok a kilencéves alapfokú iskolában, valamint a gimnáziumi gyógypedagógiai iskolák szakképzésében. A képzést egyes kurzusok megrendezése formájában teszik lehetővé. A községek kötelezettek arra, hogy felkarolják azokat a kezdeményezéseket, amelyek keretében képzési megoldásokat lehet kínálni az egyes érdeklődők általános igényeinek és személyes lehetőségeinek figyelembe vételével.

Svéd nyelvoktatás a bevándorlók számára

A községek kötelezettek arra, hogy a svéd nyelv alapszintű megismerését, valamint a „Bevezetés a svéd társadalomba felnőttek számára” témájú oktatást a 16 éves kortól lehetővé tegyék éspedig átlag 525 óra keretében. A községek többsége ezeket a kurzusokat maga szervezi, de ezt a feladatot privát szervezeteknek is átadhatják.

Állami iskolák felnőttek számára

A nyilvános oktatásügyben működő rendszer mellett Svédországban két állami központi iskola is található a felnőttek számára. Az oktatás ezekben az iskolákban – amelyek célja a helyi felnőttképzés kiegészítése – részben vagy egészben távoktatás formájában történik. A résztvevők az ország egész területéről bekapcsolódhatnak a képzésbe.

Kezdeményezések és ösztönzések a felnőttképzés számára

A felnőttképzést szolgáló iniciatíva egy ötéves program, amely 1997. július 1-én kezdődött, a felnőttképzés és iskolázás támogatása érdekében. Ennek a célja az ismeretek országos méretű és átfogó bővítése. A felnőttképzésnek ezzel a kibővítésével az a cél, hogy a munkaerőpiacot és az oktatáspolitikát új helyzetbe hozza, és egy igazságosabb jövedelemelosztást érjen el, valamint támogassa a gazdasági növekedést.

A kezdeményezés elsődleges célcsoportjához azok tartoznak, akik munkanélküli felnőttek, nem fejezték be teljesen a hároméves gimnáziumi szintű szakképzést, de azokat is magába foglalja, akik foglalkoztatottak ugyan, de az iskolai tanulást korán abbahagyták. A kezdeményezés célja a munkahelyek modernizálásának és fejlesztésének támogatása. A törekvés azonban arra is irányul, hogy a felnőttképzést és iskolázást az oktatás tartalmára és a formáira vonatkozóan is fejlessze és javítsa. Új eljárásokat igyekeznek kialakítani, amelyek megfelelnek a felnőttek szakképzési igényeinek, és amelyeket gyakorlati projektmunkában is kipróbálhatnak. A felnőttképzés elméletét és módszereit ugyancsak fejleszteni kívánják. Mindezek eredményeként öt év alatt a felnőttképzés olyan új és megreformált rendszerének kell kialakulnia, amely jobban megfelel a résztvevők, a foglalkoztató szektorok és a társadalom követelményeinek, alkalmazkodva a XXI. század új kihívásaihoz.

A felnőttképzést modernizáló törekvések az állam és a helyi hatóságok közös feladatát képezik, ugyanakkor ez utóbbiak illetékessége közvetlenebb a programok megvalósításában. Az állam az öt év során egy különleges állami hozzájárulást biztosít, összesen hárommilliárd svéd koronát (egy svéd korona = 0,10 euró – 2001 augusztus) évente, amely az éves költségeket tekintve százezer teljes foglalkoztatást nyújtó munkahelynek felel meg.

Népiskolák és oktatási szervezetek

Felnőttképzéssel az állami oktatásügyön kívül mintegy 150 olyan **népfőiskola** foglalkozik, amelyek legnagyobb része bentlakásos népfőiskola, és fenntartását a tartományi (provincia) közgyűlések, vagy a szakszervezetek, az egyházak, az antialkoholista mozgalmak, illetve más önkéntes szervezetek végzik. Képzési programot felkínál tanulmányi körök keretében a 11 országos szinten működő népoktatási szervezet is. Ez utóbbiak általában támogatást kapnak az államtól, vagy a községektől, és kapcsolatban állnak normális esetekben a politikai pártokkal vagy az érdekvédelmi szervezetekkel is. A népfőiskolák és a népoktatási szervezetek az államtól támogatásban részesülnek, ugyanakkor a szervezők önállóak a kurzusok tartalmának meghatározásában. A Felnőttképzési Állami Tanács illetékes a tanulmányi körök és népfőiskolák állami támogatásának folyósításáért és értékeléséért. Abból a százezer nappali tagozatos hallgatói férőhelyből, amelyet a felnőttképzési kezdeményezés keretében rendelkezésre bocsátanak (lásd fentebb) tízezer népfőiskolai helyet tudnak felkínálni.

Üzemi továbbképzés Európában

Uwe Grünewald és Dick Moraal, Bonn

Az egész szakmai tevékenységet végigkísérő továbbképzésnek az információs és tudásalapú társadalomban mindenki számára magától értetődőnek kell lennie. A hivatáshoz kapcsolódó szakismeretek mellett mindinkább követelménnyé válik napjainkban a korábbinál erősebb önállóság, kreativitás, alkotó készség, kommunikációs és kooperációs képesség. Csak ilyen módon tudja az egyén az esélyeit a tartós foglalkoztatáshoz és a szakmai továbbképzéshez biztosítani, és lesz képes az innovációs- és versenyképességet követelő gazdaságban felszínen maradni.

(...)

Az üzemi továbbképzés helyi értéke

Az üzemi továbbképzés az általános továbbképzés részterülete. Ez nem csak a szakmai továbbképzést foglalja magában, hanem a szakmán kívüli felnőttképzést is (pl. a felnőttek politikai és általános képzését).

(...)

Összehasonlítva az első európai továbbképzési felmérés (CVT-I) adatait az üzemi továbbképzésben való részvétel területén, Németország 85 %-kal a második helyen áll Dánia után a 12 EU tagállam közül, amelyek 1995-ben a felmérésben résztvettek.

(...)

Az üzemi továbbképzés klasszikus formái

Az európai felmérés az üzemi továbbképzés területén különbséget tesz az „szűk” értelemben vett továbbképzés (belső és külső oktatási rendezvények, tanfolyamok és szemináriumok) és a „széles” értelemben vett továbbképzési formák (pl. munkaintegrált tanulás vagy minőségi körök) között.

A továbbképzés klasszikus formái (vagyis a belső és külső továbbképzési rendezvények) állnak a középpontban az európai továbbképzési felmérés keretében rögzített mennyiségi adatok összegzésében.

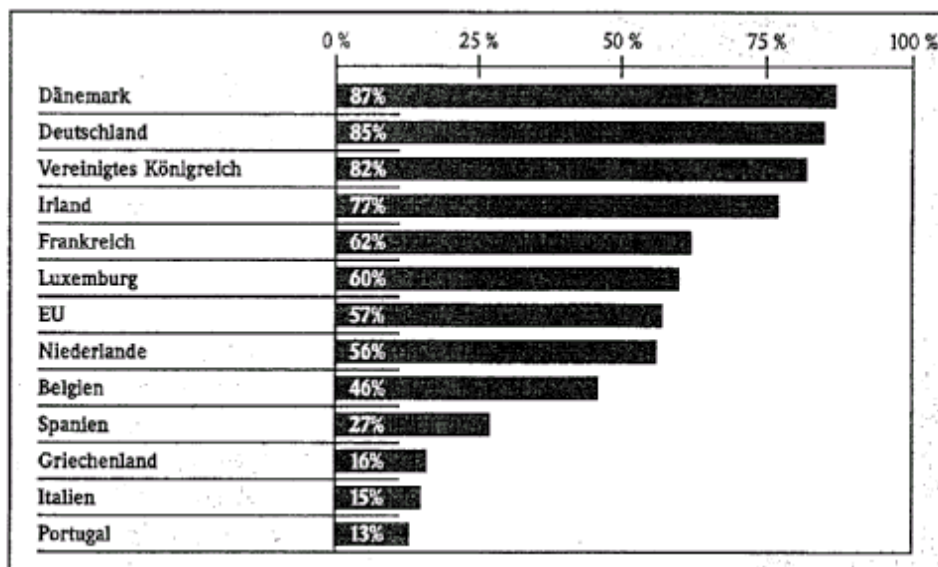
(...)

Továbbképzett vállalkozók, vállalkozási méret és gazdasági ágazat szerint (...)

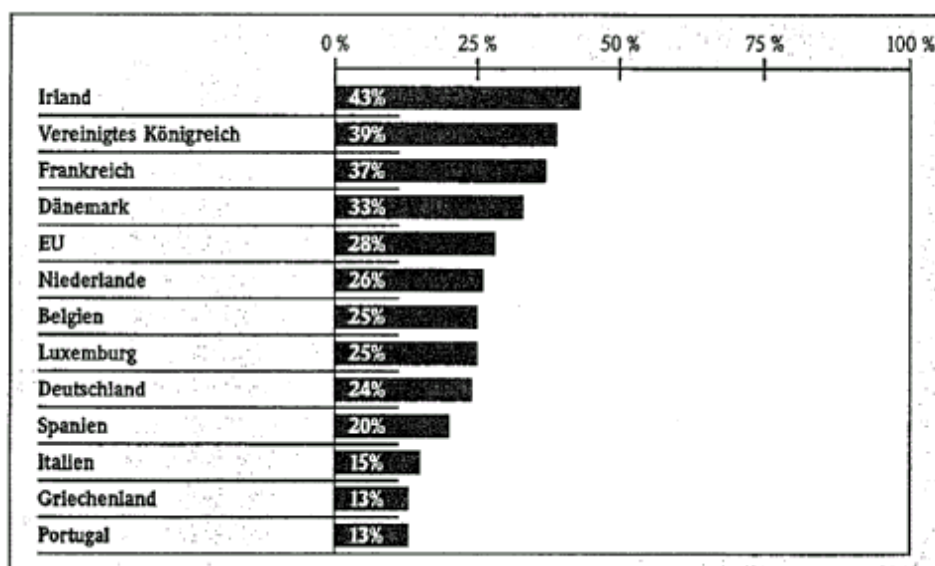
Egy pillantást vetve a többi EU tagállamra megállapíthatjuk, hogy ezeknek az államoknak a többségében láthatóan semmilyen kielégítő képzési kínálat nem áll rendelkezésre a kis- és középvállalkozások számára. Miközben az 500 főt és ennél többet foglalkoztató azon vállalkozások, amelyek számára képzéseket felkínálnak, a megkérdezett országok átlagában csak 5 %-kal vannak a németországi átlag alatt, a hiány a kisvállalkozóknál 17 %-kal magasabb. Az európai adatok azt mutatják, hogy csak Dániában (77 %), Írországban (56 %), Németországban (52 %) és Nagy-Britanniában (51 %) jellemző az, hogy a kisvállalkozások több mint a fele, (10-től 49 foglalkoztatottig) számára belső és külső tanfolyamokat vagy szemináriumokat felkínálnak. Különösen alacsony a kínálat Olaszországban 6 %, Görögországban 8%, illetve Portugáliában 10 %.

(...)

A továbbképzést folytató vállalkozások (minden formát beleértve) részaránya az EU-ban

Az oktatási rendezvények (tanfolyamok), résztvevői 100 foglalkoztatottra az EU összes vállalkozásában

Különbségek a továbbképzésben való részvételben nemek, életkor és szakmai státusz szerint

(...)

A különbségek a továbbképzési részvételben az európai adatok szerint is lényegesek. Sajnos az európai statisztikusok nem tudtak különbséget tenni a megfelelő kérdéseknél a képzetlen, a képzett munkaerő és szakmunkaerő között a kereskedelem és az ipar területén. Ennek ellenére mind a 12 EU tagállamban, amely a felmérésben résztvett, a „hivatalnokok, kereskedelmi alkalmazottak, szolgáltatók és eladók” csoportjának részvételi számaránya (amely EU átlagban = 34 %) fölötté van a „kézműipari dolgozók és családtag alkalmazottak, építményi és gépjávitó szolgáltatók, valamint a montírozók és segéderők” (EU átlag = 17 %) részvételi arányának. Hét országban ez az arány több mint kétszeresével magasabb.

(...)

Az üzemi továbbképzés további formái

Már a 90-es évek közepén világos volt a szakképzési politikusok és statisztikusok számára európai szinten, hogy az üzemi továbbképzés nem határolódik le a klasszikus formákra, („belső és külső tanfolyamok és szemináriumok). Ugyanakkor tudatosult a résztvevőkben az is, hogy a kvalifikáció számára a klasszikus formák nem azonos mértékben „kemény” adatként felmérhetők, mint ez a tanfolyamok és szemináriumok esetében lehetségesnek látszik.(...) Az első európai továbbképzési felmérés keretében eldöntötték, hogy a résztvevők számát négy „további” forma esetében is rögzítik az üzemi továbbképzés vizsgálata során:

1. továbbképzés a munkahelyen,
2. továbbképzés, konferenciák, szemináriumok, Workshops stb. keretében,
3. továbbképzés a munkaerő rotáció, munkaerő csere különböző vállalatok között formájában,
4. önképző jellegű továbbképzés (távoktatás, audiovizuális segítség, komputer-támogatott tanulás).

(...)

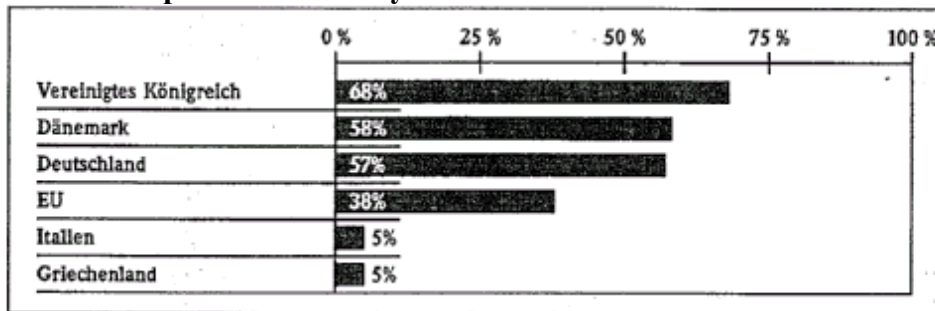
A továbbképzés valamennyi felmért formájában Dánia az első, de legalábbis második helyen áll. Németországban mindenekelőtt a konferenciák, szemináriumok és a Workshops-ok dominálnak. Hollandiában azok a vállalkozók képviselik a legnagyobb számarányt, akik önképzést („önirányító tanulást”) kínálnak, egy olyan tanulási formát, amely az otthoni komputeren is megvalósítható. Az utolsó helyeken a dél-európai EU tagállamok állnak elsősorban Görögország, Portugália és Olaszország. (...)

Tartalmi zárókövetkeztetések

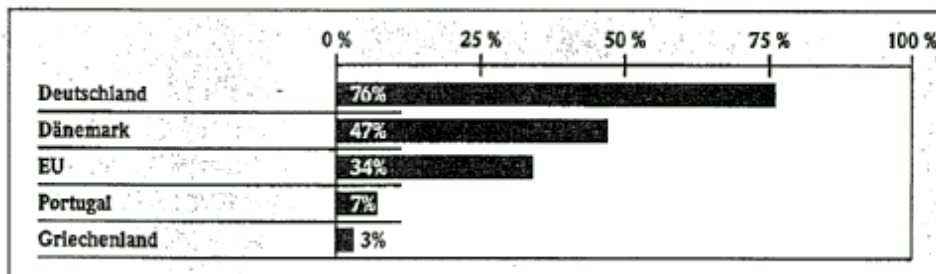
Az üzemi továbbképzés a foglalkoztatottak alkalmazkodásának, specializálódásának, kvalifikációs potenciáljuk kibővítésének központi területe. Azoknak a keresőknek az egyharmada, akik évente résztvesznek továbbképző rendezvényeken, ezt a munkaadójuk ösztönzésére, és legalábbis a képzés részbeni finanszírozása alapján teszik. Ilyenformán az üzemi továbbképzés kiemelkedő szerepet játszik az élethosszig tartó tanulás európai koncepciójának realizálási intézményeként.

A továbbképzés más formáit felkínáló vállalkozók részaránya az EU-ban

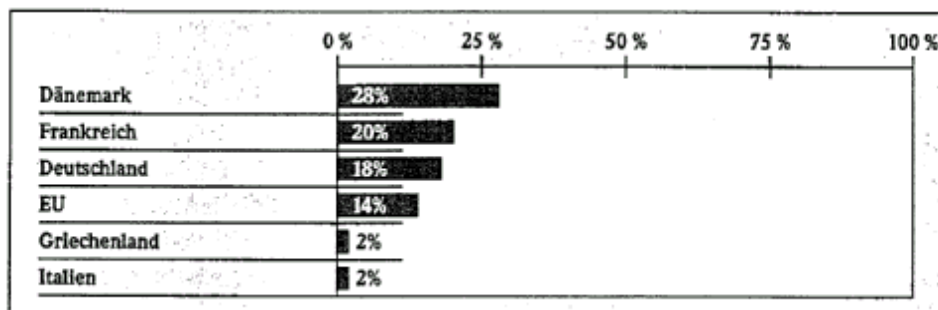
1. Továbbképzés a munkahelyen

2. Konferenciák, szemináriumok, workshops-ok, stb.

3. Munkahely-rotáció, munkahelycsere, minőségi körök

4. Önképzés

